

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสระบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
เพลินดา กะลัมพากร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสระบุรี

บทคัดย่อ
ของ
เพลินดา กะลัมพากร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มีนาคม ๒๕๔๔

๙ ๑๕๓๐๖๖

๒ ๒๕๔๔

เพลินดา กะลัมพากร. (2544). การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. ปรินูญานพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
อาจารย์ สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์, รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์น้อย.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกัน
สารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผน
ป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของ
โรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยาย
โอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดย
การสุ่มแบบง่าย จำนวนร้อยละ 50 ของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น
แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟและค่าที

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด โดยรวมและ
ในรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดสระบุรี จำแนกตามอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มี
อาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีวุฒิ
การศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ. 05

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีที่ตั้ง
ของโรงเรียนต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประเภทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A Study of School Committee Participation
In Narcotics Prevention Planning in Educational
Opportunity Expansion Schools under the
Office of Provincial Primary Education, Sara Buri

Abstract

By

Plaenta Kalumpakorn

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
of Srinakharinvirot University

march 2001

Ploenta Kalumpakom (2001) "A Study of School Committee Participation in Narcotics Prevention Planning in Educational Opportunity Expansion Schools under the office of Provincial Primary Education, Sara Buri", Thesis. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University Committee : Miss Supepun Phatanapanit and Associate Professor Dr. Somson Wongyounoi

The Purposes of this research were to study of the school committee participation in narcotics prevention planning in educational opportunity expansion schools under the Office of Provincial Primary Education, Sara Buri Province ; and to compare the school committee participation in narcotics prevention planning as classified by occupation, educational qualification, school location, and school committee category.

The sample used in this research comprised 300 school committee members in educational opportunity expansion schools under the office of Provincial Primary Education, Sara Buri Province, derived through the simple random sampling technique from 50 percent of the population. The instrument used for collecting the data was the 5-point-scale rating questionnaire. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, and the t-test.

The main research findings were summarized as follows ;

1. The school committee members in educational opportunity expansion schools under the office of Provincial Primary Education, Sara Buri province, had participation in narcotics prevention planning as a whole and in individual aspects at a moderate level.

2. When compared the school committee participation in narcotics prevention planning as classified by occupation, educational qualification, school location, and school committee category, it was found as below.

- 2.1 The school committee members with different occupations had participation in narcotics prevention planning with statistically significant difference at the .05 level.

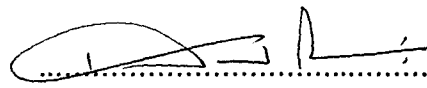
- 2.2 The school committee members with different educational qualifications had participation in narcotics prevention planning with statistically significant difference at the .05 level.
- 2.3 The school committee members with different school locations had participation in narcotics prevention planning with no statistically significant difference.
- 2.4 The school committee members with different school committee categories had participation in narcotics prevention planning with statistically significant difference at the .05 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสระบุรี

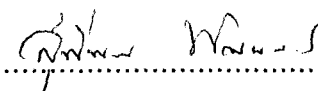
ของ
นางสาวเพลินดา กะลัมพากร

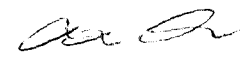
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

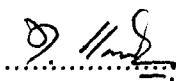
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

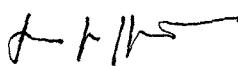
วันที่ ๗ เดือน มีนาคม 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศน แสงศักดิ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาในการให้คำปรึกษา แนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพณิชย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดา ทัพสุวรรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ อาจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ที่ให้คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม

ขอขอบคุณ อาจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร อาจารย์ทัศนาศาสตร์ ทองภักดี แห่งสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความกรุณาแนะนำการอ่านผล การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา ที่ให้คำแนะนำการใช้ภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนนิสิตปริญญาโท รุ่นที่ 24 เพื่อนครู พี่น้องสกุล “กะลัมพากร คุณมาลี ภู่ทอง คุณสุวิทย์ คมขำ คุณสุมาลี ย่นบรรดา ที่ให้โอกาสผู้วิจัยศึกษาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ และ ขอขอบคุณ คุณอัครเดช – คุณวรพันธ์ อุดมชัชวาล ผู้สนับสนุนการพิมพ์งานปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งต่อการปฏิบัติงานของทั้งสองมาก

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ประโยชน์ที่เกิดจากวิทยาทานของงานวิจัยฉบับนี้ ขออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือและผลักดันให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตในครั้งนี้ คือ คุณพ่อสืบ กะลัมพากร นายไพศาล อรรคเศรษฐ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เพลินตา กะลัมพากร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
แผนภูมิกรอบงานวิจัย	8
สมมุติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สารเสพติด	10
ความหมายของสารเสพติด	10
ประเภทของสารเสพติด	11
สารเสพติดแอมเฟตามีน	13
สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อการดำรงชีวิต	13
นโยบายการป้องกันสารเสพติด	15
นโยบายของรัฐบาล	15
นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	16
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	16
นโยบายของสถานศึกษา	17
การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของโรงเรียน	18
บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	29
การวางแผน	33
ความหมายของการวางแผน	33
ความสำคัญของการวางแผน	35
ประโยชน์ของการวางแผน	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	กระบวนการวางแผน	37
	การวางแผนป้องกันปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา	42
	การมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันสารเสพติด	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
3	วิธีดำเนินการวิจัย	59
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	62
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
	การวิเคราะห์ข้อมูล	64
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	72
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	72
	วิธีดำเนินการวิจัย	72
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
	การวิเคราะห์ข้อมูล	70
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
	การวิเคราะห์ข้อมูล	73
	สรุปผลการวิจัย	73
	การอภิปรายผล	74
	ข้อเสนอแนะ	77
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	78
	บรรณานุกรม	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	85
ประวัติย่อผู้วิจัย	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กิจกรรมป้องกันสารเสพติดในห้องเรียน	23
2 กิจกรรมป้องกันสารเสพติดนอกห้องเรียน	27
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี	60
4 จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ตัวแปรด้านอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน	65
5 จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ประเภทของคณะกรรมการที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน	66
6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการ วางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผน	67
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอาชีพ	68
8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกัน	69
9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน	70
10 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีที่ตั้งของโรงเรียนไม่ต่างกัน	70
11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประเภทของคณะกรรมการสถาน ศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนต่างกัน	71

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี	8
2 รูปแบบการใช้ธรรมนูญโรงเรียนป้องกันสารเสพติด	19
3 กระบวนการแนะแนวป้องกันสารเสพติด	20

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของ “หมู่บ้านโลก” เช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ในโลก และได้ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การเมืองการปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป : 1) เกิดปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคนไทยและสังคมไทย ได้แก่ ปัญหาการกระจายรายได้และความยากจน ความแตกต่างด้านรายได้ ทำให้ชีวิตคนไทยมีคุณภาพที่แตกต่างกัน เกิดการอพยพจากชนบทเข้าไปหางานในเมือง ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมไทยเข้าสู่ภาวะ “ครอบครัวแตกแยก ชุมชนล่มสลาย” เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการ สังคมเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ประกอบกับภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลทำให้โครงสร้างของครอบครัวมีขนาดเล็กลง และมีความจำเป็นในการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพของประชาชนทำให้ความผูกพัน หรือความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวชุมชนเจือจางลง ความเอื้ออาทรที่มีต่อกันลดลง แนวโน้มเด็กและผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้งมีมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาสังคมไทยมีความสับสนและคลายพลังลง ทำให้สังคมไทยมีลักษณะสังคมวัตถุนิยม สังคมบริโภคนิยมมากขึ้น ค่านิยมของสังคมที่มีในอดีต เช่น ความสันโดษ พึ่งตนเอง ความเอื้อเฟื้อโอปอ้อมอารีที่มีต่อกันลดลง ทศนคติของผู้คน และสังคมมีแนวโน้มที่จะก้าวเข้าสู่ลักษณะ “มองแคบ คิดใกล้และใฝ่ต่ำ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2539 : 12) นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม การเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด เป็นต้น

ปัจจุบันปัญหาสารเสพติดทวีความรุนแรงและก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากสารเสพติดจะระบาดในหมู่บุคคลทั่วไปทั้ง วงการทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ประชาชนแล้วยังแพร่ระบาดเข้าสู่รั้วโรงเรียน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แก่ครู ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง จากข้อมูลหน่วยศึกษานิเทศก์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 3) พบว่าปัจจุบันการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการประมาณว่า พ.ศ. 2540 มีเยาวชนในสถานศึกษาติดสารเสพติดเพิ่มขึ้นกว่า 300,000 คน สถิติสำคัญดังกล่าวเนื่อง

จากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม อย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป เยาวชนตกอยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยกขาดความรัก ความอบอุ่น และการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ชุมชนมีการจำหน่ายสารเสพติดที่ผลิตได้ง่ายขายวงกว้างอย่างรวดเร็วทำให้เครือข่ายการจำหน่ายเหมือนสินค้าจำหน่ายตรง Direct Sell สู้กลุ่มนักเรียนมากขึ้น (กัมภณฑ์ จุนโท. 2542 : 49) กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 34.2 ระดับ ปวช. ร้อยละ 26 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 24 ประเภทสารเสพติดที่ใช้ส่วนใหญ่ เสพยาบ้าร้อยละ 54.8 กัญชาร้อยละ 20 สารระเหยร้อยละ 18.1 (พลประไพ เสือเขียว. 2542 : 5)

ส่วนปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนจังหวัดสระบุรีพบว่ามีนักเรียนติดสารเสพติดครั้งแรกคือยาบ้า ร้อยละ 47 สาเหตุเนื่องจากขาดความรู้และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ร้อยละ 36.4 การเฝ้าระวังการแพร่ระบาดการเสพยาเสพติด โดยการตรวจปัสสาวะพบสารยาบ้าโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี และตรวจพบนักเรียนติดยาบ้าในโรงเรียนโดยการตรวจเฉพาะผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด ร้อยละ 11.33 (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสระบุรี. 2541 : 1) ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีผลโดยตรงต่อตัวผู้เสพและส่งผลกระทบต่อผู้ใกล้ชิด สังคม และประเทศชาติ นำมาซึ่งความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล ปัญหาสารเสพติดจึงมิใช่เป็นปัญหาเฉพาะคนใดคนหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง หากแต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนของชาติที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขสารเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 7) สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดหน้าที่ของชุมชนให้เข้ามามีบทบาทกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด (ประถมศึกษา. 2541 : 5) ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2543 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 8)

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการบริหารงานแก้ปัญหาสารเสพติดในชุมชนโดยความร่วมมือของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ แต่สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนขาดอำนาจการตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ประชาชนมิได้มีส่วนร่วม กำหนดทิศทางและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา หรือแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้การจัดการศึกษาไม่เอื้อและเปิดโอกาสให้โรงเรียน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ประสานการวางแผนบริหารการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการ

ศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 47) กระบวนการกำหนดนโยบายการวางแผนและการตัดสินใจ มักรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง มีลักษณะการสั่งการมากกว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ขาดการกระจายอำนาจอย่างจริงจังไปยังท้องถิ่นและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2539 : 15) การดำเนินงานแก้ปัญหาสารเสพติดของรัฐบาลที่ผ่านมาพบว่าชุมชนไม่ตระหนักว่าปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาของชุมชน จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาดังกล่าว และสภาพการบริหารการจัดการศึกษาเป็นปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันสารเสพติดเข้าสู่โรงเรียนอย่างมาก นอกจากนี้การดำเนินงานป้องกันปัญหาสารเสพติดยังไม่สามารถแก้ไขให้บังเกิดผลสำเร็จได้ เนื่องจากสาเหตุคณะกรรมการที่ดำเนินงานป้องกันสารเสพติด มีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขาดแผนงานและยุทธศาสตร์ที่ดี เน้นทำเฉพาะเรื่องด้านการให้ความรู้และนิเทศการ จึงทำให้การแก้ปัญหาจากสารเสพติดไม่บรรลุผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 20) จากสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ดำเนินงานไม่บรรลุผลสำเร็จดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาจังหวัดสระบุรี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนสังกัด

หน่วยงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีตามกระบวนการวางแผนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการก่อนวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นติดตามและประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 40 โรงเรียน จำนวนประชากร 600 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 อาชีพ

1.2 วุฒิการศึกษา

1.3 ที่ตั้งของโรงเรียน

1.4 ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สารเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา

2. การวางแผนป้องกันสารเสพติด หมายถึง การดำเนินการป้องกันสารเสพติดตามกระบวนการวางแผนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการวางแผน หมายถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 การร่วมประชุมเพื่อทำความเข้าใจในการจัดทำแผนป้องกันสาร
เสพติด

2.1.2 การเสนอความคิดเห็นและยอมรับในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ
ในการวางแผนป้องกันสารเสพติดร่วมกัน

2.1.3 การรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสารเสพติด เพื่อ
วิเคราะห์ข้อมูล และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2.1.4 การจัดหางบประมาณเพื่อจัดทำโครงการป้องกันสารเสพติดให้
สอดคล้องกับงบประมาณที่มีในปัจจุบัน

2.1.5 การแต่งตั้งบุคคลรับผิดชอบโครงการป้องกันสารเสพติด

2.2 ขั้นการวางแผน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการดังนี้

2.2.1 การรวบรวมข้อมูลสารเสพติดที่ใช้ในการวางแผนป้องกันสารเสพติด

2.2.2 การรวบรวมสภาพปัจจุบัน ปัญหาสารเสพติด

2.2.3 การกำหนดนโยบายการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

2.2.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

2.2.5 การกำหนดเป้าหมายป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

2.2.6 การกำหนดรายละเอียดของโครงการป้องกันสารเสพติด ประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ เป้าหมาย หลักการและเหตุผล บุคคลที่รับผิดชอบโครงการ วัสดุอุปกรณ์ เงินค่าใช้จ่าย ปฏิทินปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีการควบคุมติดตามและประเมินผลโครงการ

2.2.7 การกำหนดรายละเอียดการประเมินผลระหว่างดำเนินการโครงการ

2.3 ขั้นปฏิบัติตามแผน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการดังนี้

2.3.1 การดำเนินการตามปฏิทินปฏิบัติงานโครงการป้องกันสารเสพติด

2.3.2 การปฏิบัติงานตามขั้นตอนโครงการป้องกันสารเสพติด

2.3.3 การปฏิบัติการประเมินผลระหว่างดำเนินการโครงการป้องกัน

สารเสพติด

2.3.4 การปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการป้องกันสารเสพติดจากการ
ประเมินระหว่างดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด

2.4 ขั้นติดตามและประเมินผล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการ
ดังนี้

2.4.1 การกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลโครงการป้องกันสารเสพติด

2.4.2 กำหนดรูปแบบการประเมินผลโครงการป้องกันสารเสพติด

2.4.3 การกำหนดระยะเวลาในการประเมินผล

2.4.4 การดำเนินการประเมินผลโครงการป้องกันสารเสพติด ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการป้องกันสารเสพติด

3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด หมายถึง การศึกษาการมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการวางแผนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการวางแผน ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนติดตามและประเมินผล

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2543 ประกอบด้วย

4.1 ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

4.2 ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทน ของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

4.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือ กลุ่มบุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

4.4 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกิน 2 คน

4.5 ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือ บุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

4.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้นจำนวนไม่เกินสี่คน

4.7 ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี

5. โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีที่เปิดทำการสอน 3 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ระดับประถม และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

6. อาชีพ หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวและเป็นอาชีพหลัก จำแนกเป็น 5 อาชีพ

6.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

6.2 คำขาย

6.3 เกษตรกร

6.4 รับจ้าง

6.5 อื่นๆ

7. วุฒิการศึกษา หมายถึง การศึกษาชั้นสูงสุดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

7.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

7.2 ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

8. ที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึงสถานที่ตั้งของโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาขั้น
พื้นฐาน จำแนกเป็น

8.1 โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาล

8.2 โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

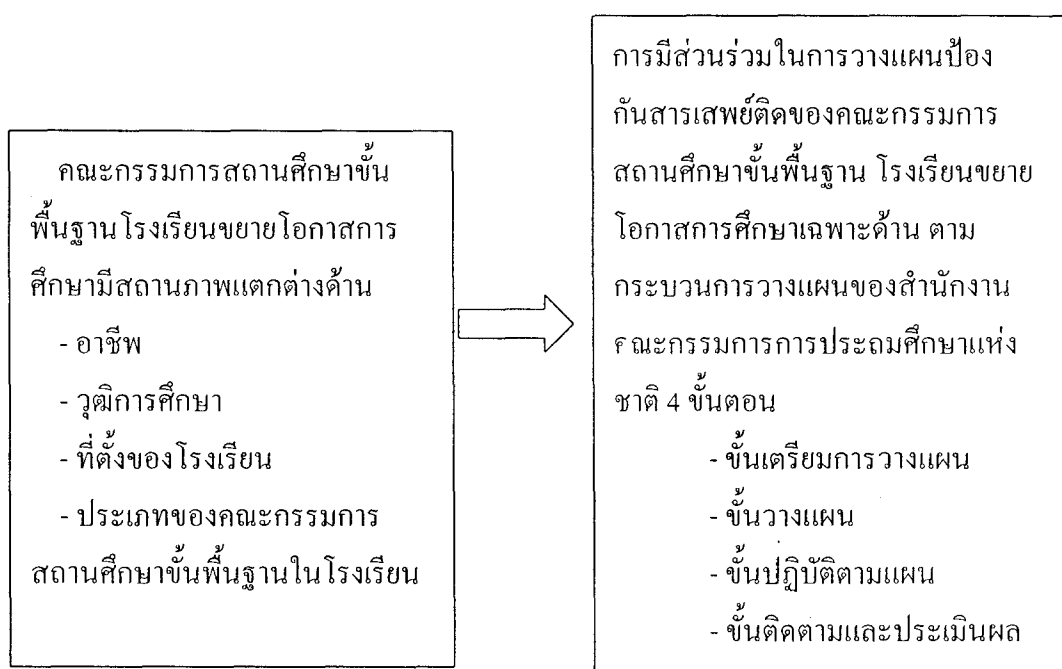
9. ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน หมายถึง คณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยดูจากบทบาทหน้าที่ของคณะ
กรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานกับโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับ
โรงเรียนมาก คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู เพราะปฏิบัติหน้าที่ประจำที่โรงเรียน แต่คณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนในระดับน้อย เนื่องจากมา
ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน โดยศึกษา
การมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ที่กล่าวว่าบุคคลก่อให้เกิด
เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันในหน่วยงาน ศึกษา
แนวคิดของคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา (2542 : 8 – 9) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชนและประชาชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการบริหาร เป็นยุทธศาสตร์สำหรับการปรับ
ปรุงงาน และการปฏิบัติงานขององค์กรและแนวคิดของทัศนาศาสตร์ (2539 : 12) ที่กล่าว
ว่าผู้นำควรให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้
ส่วนกระบวนการวางแผนได้ศึกษาขั้นตอนในการวางแผนของสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการวางแผน ขั้นวางแผน ขั้น
ปฏิบัติตามแผน ขั้นติดตามประเมินผล สำหรับบทความของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการ ระเบียบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวง

ศึกษาธิการ (2543) ที่กล่าวว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล เป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจร่วมกัน และกำหนดแนวทางให้โรงเรียนดำเนินการก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงาน ส่วนการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษากิจกรรมของหน่วยศึกษานิเทศก์ (2540 : 40) ตามแผนภูมิกรอบงานวิจัยดังนี้

แผนภูมิกรอบงานวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

สมมุติฐานในการวิจัย

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สารเสพติด
 - 1.1 ความหมายของสารเสพติด
 - 1.2 ประเภทของสารเสพติด
 - 1.3 สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อการดำรงชีวิต
2. นโยบายการป้องกันสารเสพติด
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาล
 - 2.2 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 2.4 นโยบายของสถานศึกษา
3. การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของโรงเรียน
4. บทบาทของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การวางแผน
6. การวางแผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา
7. การมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันสารเสพติด
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารเสพติด

ความหมายของสารเสพติด

สารเสพติดมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายอาชีพ มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันตามความเกี่ยวพันของสารเสพติดที่มีต่อวิชาชีพ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามสารเสพติด. 2540 : 13 – 14)

สารเสพติดในความหมายของเภสัชกร หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดพิษเรื้อรังและปรากฏอาการของโรคอย่างชัดเจนภายหลังเมื่อหยุดเสพ

สารเสพติดในความหมายของนักสังคมสงเคราะห์หมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม

สารเสพยาติในความหมายตามกฎหมาย หมายถึงสารเสพยาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามสารเสพยาติ พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534 แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ

1. สารเสพยาติให้โทษตามพระราชบัญญัติสารเสพยาติให้โทษ พ.ศ. 2522 เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มจำนวนของยาเพิ่มขึ้น มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพยาติอย่างมากตลอดเวลา สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง นอกจากนี้ สารเสพยาติให้รวมถึงพืช ส่วนของพืชที่ให้ผลผลิตเป็นสารเสพยาติให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตสารเสพยาติให้โทษดังกล่าวด้วย ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรา ตามกฎหมายว่าด้วยสารเสพยาติให้โทษ

2. วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3. สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 หมายความว่า สารเคมี หรือผลิตภัณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย

สารเสพยาติในความหมายของกรมพลศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 19) หมายถึง สารเสพยาติที่เข้าสู่ร่างกายครั้งละเล็กน้อยติดต่อกันเป็นเวลานานเกิดความรู้สึกสบาย หายปวดเมื่อย หายเครียด มีความกระปรี้กระเปร่า เคลิบเคลิ้ม เป็นสุข มีผลทำให้ผู้ใช้ติดใจมีความต้องการเสพยาติ และในที่สุดต้องใช้ประจำขาดไม่ได้ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

สรุป สารเสพยาติ หมายถึง สารที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ เมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกัน ทำให้บุคคลที่เสพยาติมีอาการดังนี้ บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจ หรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกาย จิตใจ ต้องเพิ่มปริมาณการเสพยาติขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สุขภาพของผู้เสพยาติเสื่อมโทรมลง เมื่อถึงเวลาอยากเสพยาติแล้วไม่ได้เสพยาติจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพยาติ

ประเภทของสารเสพยาติ

ปัจจุบันสารเสพยาติมีมากมายหลายชนิด สามารถแบ่งเป็นประเภทของสารเสพยาติได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 19 – 20)

1. ประเภทตามอาการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1.1 ประเภทกดประสาท ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน โคเคอิน ยาระงับประสาท ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท สารระเหย เครื่องดื่มมึนเมา
- 1.2 ยาประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน กระต่อม บุหรี่ กาแฟ
- 1.3 ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ LSD DNT และเห็ดขี้ควาย
- 1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน กด กระตุ้น และหลอนประสาทผสมรวมกัน ได้แก่ กัญชา

2. ประเภทแบ่งตามแหล่งที่มา แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 2.1 ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ฝิ่น กระต่อม กัญชา
- 2.2 ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ ได้แก่ เฮโรอีน แอมเฟตามีน เซโดบาร์บิทัล

3. ประเภทแบ่งตามกฎหมาย แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

- 3.1 ประเภทถูกกฎหมาย ได้แก่ ยาแก้ไอ บุหรี่ กาแฟ
- 3.2 ประเภทผิดกฎหมาย ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน แอมเฟตามีน เซโดบาร์บิทัล

มีตาล

4. ประเภทแบ่งตามองค์การอนามัยโลก

สารเสพติดมีได้เกิดขึ้นกับประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่จะเกิดขึ้นเกือบจะทุกประเทศทั่วโลก การรณรงค์เพื่อป้องกันสารเสพติดจึงเป็นโครงการหนึ่งขององค์การอนามัยโลก ชนิดของสารเสพติด 9 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เพรดิลีน
2. ประเภทบาร์บิทูเรต รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ประเภทเดียวกัน ได้แก่ ฝิ่น เซโดบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล พาราดีไฮด์ เมโปรมาเมต ไดอะซีแมน
3. ประเภทแอลกอฮอล์ ได้แก่ เหล้า เบียร์ วิสกี้
4. ประเภทแอมเฟตามีน ได้แก่ แอมเฟตามีน เดกแอมเฟตามีน
5. ประเภทโคเคน ได้แก่ โมโคคา
6. ประเภทกัญชา ได้แก่ ยอดช่อดอกกัญชาตัวเมีย
7. ประเภทคัท (Khat) ได้แก่ ใบกระต่อม
8. ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ LSD DNT เม็ดมอร์นิ่งโกลลิง เห็ดเหาบางชนิด
9. ประเภทอื่นๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้ากับพวกใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

สรุป ประเภทของสารเสพติดมีหลายประเภท ผู้วิจัยต้องการศึกษาเฉพาะสารเสพติดประเภทแอมเฟตามีน เพราะเป็นสารเสพติดที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะ นักเรียน นักศึกษาและแพร่ระบาดมากในปัจจุบัน

สารเสพติดแอมเฟตามีน

แอมเฟตามีนเป็นสารเสพติดที่บุคคลทั่วไปรู้จักในลักษณะยาขยัน ยาบ้า ยาโด๊ป ยาแก้ง่วง มีลักษณะแคปซูลหรือเม็ดมีหลายสี เช่น สีส้ม สีน้ำตาล มีรสขมนำเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานหรือผสมอาหาร เครื่องดื่ม หรือบรรจุหลอดใช้ฉีดเข้าสู่ร่างกาย (กองฝึกกอบรม ปปส.. ม.ป.ป. : 9) ปัจจุบันแอมเฟตามีนมี 2 ชนิด ได้แก่ D – FORM, L – FORM ทั้งสองชนิดนี้ สูตรโครงสร้างทางเคมีเหมือนกันต่างคุณสมบัติทางเคมีเท่านั้น ส่วนฤทธิ์ที่มีต่อร่างกายแตกต่างกันเล็กน้อย เช่น D-FORM มีชื่อทางการค้าว่า DEXEDINE มีฤทธิ์ในการกระตุ้นสมองมากกว่า F-FORM มีชื่อทางการค้าว่า BENZADLINDE ประมาณ 3 – 4 เท่า มีฤทธิ์ต่อหัวใจ และหลอดโลหิตน้อยกว่า L-FORM

สารเสพติดประเภทแอมเฟตามีนเป็นสารเสพติดที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ยาบ้า ผู้เสพยาบ้าจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน คุ้มคลั่ง เสียสติ เป็นบ้าได้ เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายจากการกินยาบ้า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ลงนามในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 พ.ศ. 2522 เป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 ประกาศฉบับนี้มีผลต่อการใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 60 วัน นับจากวันต่อมาจากวันประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กระทรวงสาธารณสุขจึงมีการประชาสัมพันธ์เปลี่ยนชื่อเรียก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ และให้นโยบายปราบปรามยาบ้าได้ผลดียิ่งขึ้น กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้เพิ่มมาตรการควบคุมทางกฎหมายโดยเบิกถอนยาที่หนึ่งเป็นผลให้บทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดยาในกลุ่มยาบ้าเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับเฮโรอีน มีโทษสูงสุดคือ ประหารชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 1)

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อการดำรงชีวิต

การเสพยาเสพติดแอมเฟตามีนมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้หลายประการ ดังนี้ (สำนักงาน ปปส.. ม.ป.ป. : 18 – 19)

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อตัวผู้เสพทำให้เกิดผลเสียได้หลายประการ เช่น เสียชีวิต เมื่อผู้เสพแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เกิดอาการเมายาในขณะขับขีรถยนต์ ทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งส่วนมากเกิดกับรถยนต์บรรทุก และรถยนต์โดยสารประจำทาง ทำให้สูญเสียอวัยวะร่างกาย ในกรณีเกิดอุบัติเหตุตามท้องถนน ทำให้ร่างกายพิการและทุพพลภาพ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ที่จะต้องสูญหายหรือเสียหาย อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ เกิดการว่างงานหรือถูกให้ออก ไล่ออก ปลดออก อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้นกับการเสพยาเสพติดแอมเฟตามีน อันทำให้สูญเสียชื่อเสียงของผู้นำจ้าง หรือเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง จนหมดความ

เชื่อถือจากผู้ว่าจ้าง ทำให้หมดโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงานหรือต้องหางานใหม่ ๆ ทำอยู่
เนื่อง ๆ เนื่องจากมีประวัติเกี่ยวกับการเสพยาบ้าเป็นความผิดทางกฎหมาย และอาจถูกดำเนิน
คดีตามกฎหมาย ในกรณีที่ เป็นผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอีกทั้งทำให้เกิดความสูญเสียเวลา โอกาส
หรือรายได้เนื่องจากต้องรับการรักษาพยาบาลในกรณีที่ประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บ หรือต้องเข้ารับ
บำบัดรักษาในกรณีที่เสพยาบ้าทำให้ถูกส่งคุมขังเกี่ยว และตราหน้าว่าเป็นคนจิตยา หรือเป็นคน
ที่สร้างความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินแก่ส่วนรวม ทำให้ถูกจับและดำเนินคดีตามกฎหมายใน
กรณีเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนปัจจุบันมีการดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อ
จิตและประสาททุกประเภทมีความผิดฐานเสพ อันจะมีผลทำให้มีผู้เสพติดต้องถูกจับ และถูก
ดำเนินคดีตามกฎหมาย

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อครอบครัว

กรณีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้เสพแอมเฟตามีน ย่อมเกิดผลกระทบกับสิ่งต่อไปนี้
รายได้ของครอบครัวเกิดภาวะฝืดเคือง เมื่อมีรายได้ทางเดียวทางหัวหน้าครอบครัว และหัวหน้า
ครอบครัวถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องประสบความยาก
ลำบากในการดำรงชีวิต หากหัวหน้าครอบครัวประสบอุบัติเหตุหรือถูกดำเนินคดีเนื่องจากการ
เสพยาแอมเฟตามีน ทำให้บุตรขาดการดูแลเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิด หรือกลับไป
พึ่งสารเสพติดชนิดอื่นได้ และขาดโอกาสทางการศึกษาโดยไม่อาจศึกษาต่อได้ เพราะต้องหัน
มาทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว อีกทั้งเป็นการเพิ่มภาระให้ครอบครัว กรณีเกิดอุบัติเหตุ
เนื่องจากการเสพยาดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจภายในครอบครัวลดจำนวนลง ทำให้รายได้ไม่
เพียงพอกับรายจ่าย

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดรักษาผู้เสพยาแอมเฟตามีนจำนวนใน
แต่ละปีจำนวนมากทำให้รัฐต้องเพิ่มงบประมาณในการดำเนินการปราบปรามแหล่งผลิต
แหล่งจำหน่ายซึ่งมีแนวโน้มที่จะแพร่ระบาดเพิ่มมากขึ้นโดยมีปริมาณการจับกุมผู้จำหน่าย
มีจำนวนปริมาณเพิ่มขึ้นตามลำดับ

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อสังคม

แอมเฟตามีนเป็นสารเสพติดที่ได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรรม เพราะทำให้เกิดปัญหา
หลายประการด้วยกัน ประการแรกเป็นปัญหาการใช้ยาโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการผลิต
สารเสพติดโดยผิดกฎหมาย และปัญหาการซื้อขาย การขนย้ายสารเสพติดแอมเฟตามีนโดย
ผิดกฎหมาย ดังนั้นถ้าอาชญากรรม หมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำ
ของบุคคลซึ่งกระทำนั้นกฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม และผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามที่
กฎหมายได้บัญญัติไว้แล้วก็หมายความว่าผู้ใช้ ผู้ผลิต และผู้ค้าสารเสพติดที่ผิดกฎหมายย่อม
เป็นผู้ประกอบอาชญากรรมหรือมีฐานะเป็นอาชญากร บุคคลจำพวกดังกล่าวจึงถือเป็นอันตราย

อย่างยิ่งต่อสังคม

สารเสพติดแอมเฟตามีนกับผลกระทบต่อนักเรียนและประชาชน

เยาวชนที่ติดสารเสพติดมีพฤติกรรมเบื้องต้น คือ การหนีเรียน ขาดเรียนและเข้าจับกลุ่มมั่วสุมกับเพื่อนในแก๊งเดียวกันร่วมเสพยาไปด้วยกัน การหนีเรียนเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่นำพาเยาวชนให้ใช้สารเสพติดในที่สุด (สุรพงษ์ อำพันวงศ์. 2537 : 48) ด้วยธรรมชาติของเยาวชนซึ่งเป็นวัยเติมไปด้วยความอยากรู้อยากลอง ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน รักอิสระ บวกกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้านที่อยู่อาศัย แหล่งชุมชนแออัด เพื่อนฝูง และความรัดตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่เท่าที่ควร เด็กและเยาวชนจึงถูกล่อลวงได้ง่ายและเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด ผู้ติดสารเสพติดเกิดผลเสียกับสุขภาพหรืออวัยวะต่างๆ ในระยะยาวทำลายสมอง ทำให้สมองฝ่อ ความจำเสื่อม ยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่จะมีผลต่อบุตรหลานในอนาคต นอกจากสุขภาพกายแล้ว สุขภาพจิตและศีลธรรมของบุคคลนั้นจะตกต่ำลงเพราะผู้ติดสารเสพติดเดิมมีความมั่นใจ ภูมิใจ เหล่านี้ก็จะหมดไปทันที และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การพูดเท็จ ไม่รับผิดชอบ การมีปมด้อย ความก้าวร้าว ประเทศชาติจะพัฒนาการศึกษาเพื่อให้คนฉลาดสักเพียงไรก็ตาม แต่ถ้าบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนแล้วยอมทำให้บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นอนาคตของชาติไม่มีคุณภาพ ประเทศชาติย่อมไม่สามารถเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ เพราะบุคคลที่ทำหน้าที่พัฒนาประเทศชาติได้ดีก็คือเยาวชนของชาตินั้นเอง (สำนักงานจังหวัดสระบุรี. 2541 : 10)

สรุป ประเทศชาติมีคุณภาพทางการศึกษาไม่สูงพอ เนื่องจากเยาวชนบางส่วนติดสารแอมเฟตามีน สาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย แหล่งชุมชนแออัด และความรัดตัวทางเศรษฐกิจทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนติดสารเสพติด ก่อให้เกิดปัญหาผลการเรียนตกต่ำลงได้

นโยบายการป้องกันสารเสพติด

นโยบายของรัฐบาล มีแนวทางป้องกันปัญหาสารเสพติด ดังนี้

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้เน้นทิศทางการแก้ไขปัญหาสารเสพติด โดยดำเนินการในลักษณะแบบบูรณาการในทุกมิติของปัญหา และระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างผสมผสาน ทั้งด้านการป้องกัน และปราบปรามสารเสพติดและบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดอย่างครบวงจร โดยเป็นบทบาทของชุมชน หรือองค์กรประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ในส่วนยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญ คือ การลดอุปสงค์สารเสพติดควบคู่ไปกับการลดอุปทานสารเสพติด เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดบรรลุเป้าหมายสูงสุดเดียวกัน คือ การกำจัดปัญหาสารเสพติดให้หมดสิ้น

ไปจากสังคมไทย รัฐบาลได้ตระหนักถึงสารเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศ โดยกำหนดให้เป็นนโยบายความมั่นคงเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างการใช้ มาตรการทางกฎหมาย มาตรการการศึกษา การกีฬาและดนตรี การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา เพื่อให้มีบทบาทในการ แก้ปัญหาสารเสพติดและสารเสพติด พร้อมทั้งเร่งรัดการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียา เสพติดและสารเสพติดทั้งผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุนและผู้มี อิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาและเร่งผลักดัน กฎหมายป้องกันการฟอกเงินอันเนื่องมาจากการค้าสารเสพติด

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้กำหนดนโยบาย ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 11)

1. ให้สถานศึกษาทุกแห่งถือว่าการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน กลุ่มของนักเรียน นักศึกษา เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา ทั้งนี้ให้รวมถึง ภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษาที่ติดสารเสพติดด้วย
2. ให้ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนครบวงจร นับตั้งแต่การพัฒนา หลักสูตร สื่อ วิธีสอน และกิจกรรมของสถานศึกษา เน้นการฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับ เยาวชน เพื่อผลทางการพัฒนาบุคลิกภาพและการตัดสินใจเลือกพฤติกรรม
3. สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกสังกัด จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายและการ เล่นกีฬา ตลอดจนกิจกรรมทางเลือกอื่นๆ เน้นการให้เด็กเยาวชนรู้จักการใช้เวลาว่างไปในทาง สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ความ มั่นคงในอารมณ์ และความสามัคคีในหมู่คณะ
4. ส่งเสริมให้สถานศึกษา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษาให้ เยาวชนในสถานศึกษา มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเต็มที่
5. ให้มีการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการ ตลอดจนการสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เน้นการทำงานในระบบเครือข่าย

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนด นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 4)

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทุกระดับ กำหนดแผนป้องกันสารเสพติดใน สถานศึกษา และพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีระบบทันสมัย สามารถค้นคว้า อ้างอิงได้สะดวก
2. เร่งพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน สื่อ และกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องสารเสพติด

ให้เหมาะสมกับระดับชั้นและชุมชน

3. เร่งรัดสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญในการใช้ยุทธศาสตร์ การป้องกันประสมประสานในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้นักเรียน

4. พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันนักเรียน

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้เกื้อกูลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ชุมชน และองค์กรเอกชนร่วมมือในการพัฒนานักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด

7. เร่งรัดใช้การประชาสัมพันธ์หลาย ๆ รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และสภาพชุมชน

8. เร่งรัดให้หน่วยงานทุกระดับ ประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

นโยบายของสถานศึกษา

สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการป้องกันสารเสพติด ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543)

1. สถานศึกษากำหนดให้ครู อาจารย์ รับผิดชอบและดูแลนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิดโดยกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างครู อาจารย์ ต่อจำนวนนักเรียน นักศึกษาและครอบครัวของนักเรียน นักศึกษา

2. สถานศึกษาต้องประสานงาน และขอความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น สมาคมวิชาชีพ ตำรวจและทหาร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด ในรูปแบบคณะกรรมการประจำสถานศึกษา

3. หน่วยงานทำการศึกษาและสถานศึกษาต้องถือว่างานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดมีความสำคัญยิ่งและต้องกำหนดไว้ในแผนงานและกิจกรรมตลอดทั้งปี รวมทั้งต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ ถึงโทษและพิษภัยของสารเสพติดกับนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. ให้สถานศึกษาถือว่านักเรียน นักศึกษาที่ติดสารเสพติดเป็นเสมือนผู้ป่วย จะต้องไม่ปล่อยทิ้งต้องให้ความช่วยเหลือ ดูแลและส่งไปบำบัดรักษา กรณีที่นักเรียน นักศึกษาที่ได้รับการบำบัดรักษาแล้ว หากมีความประสงค์ไม่กลับมาเรียนในสถานศึกษาเดิม ให้สถานศึกษาจัดหา สถานศึกษาใหม่ให้ โดยสถานศึกษาใหม่ต้องร่วมมือรับนักเรียน นักศึกษาและไม่ทอดทิ้งนักเรียน นักศึกษาเหล่านั้น

5. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายให้ลดจำนวน

ผู้ติดตามสารเสพติดในสถานศึกษา และให้ปลอดสารเสพติดภายในปีการศึกษา 2544

6. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรในสถานศึกษา หากพบข้อมูลหรือเบาะแสที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในสถานศึกษา ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับทราบทันที จนถึงกรมต้นสังกัด เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการแก้ไขให้หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการลงโทษตามขั้นตอนของวินัยและกฎหมายอย่างเด็ดขาดทันทีที่พบว่า ครู อาจารย์และบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดและกรณีที่ทำให้เกิดอย่างชัดแจ้งหรือถูกจับกุมดำเนินคดี ให้ดำเนินการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และหากผู้บริหารขาดความเอาใจใส่และรับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องได้รับการลงโทษ

ครู อาจารย์ บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีผลงานและได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง จนสำเร็จตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จะได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ

หน่วยงานในระดับกรม ต้องให้ความสำคัญในการควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างใกล้ชิดและจริงจังให้กรมและหน่วยงานทางการศึกษา ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. ทราบ

สรุป นโยบายการป้องกันสารเสพติดทุกระดับตั้งแต่ระดับรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และระดับโรงเรียน สามารถสรุปเป็นนโยบายการป้องกันสารเสพติด ดังนี้

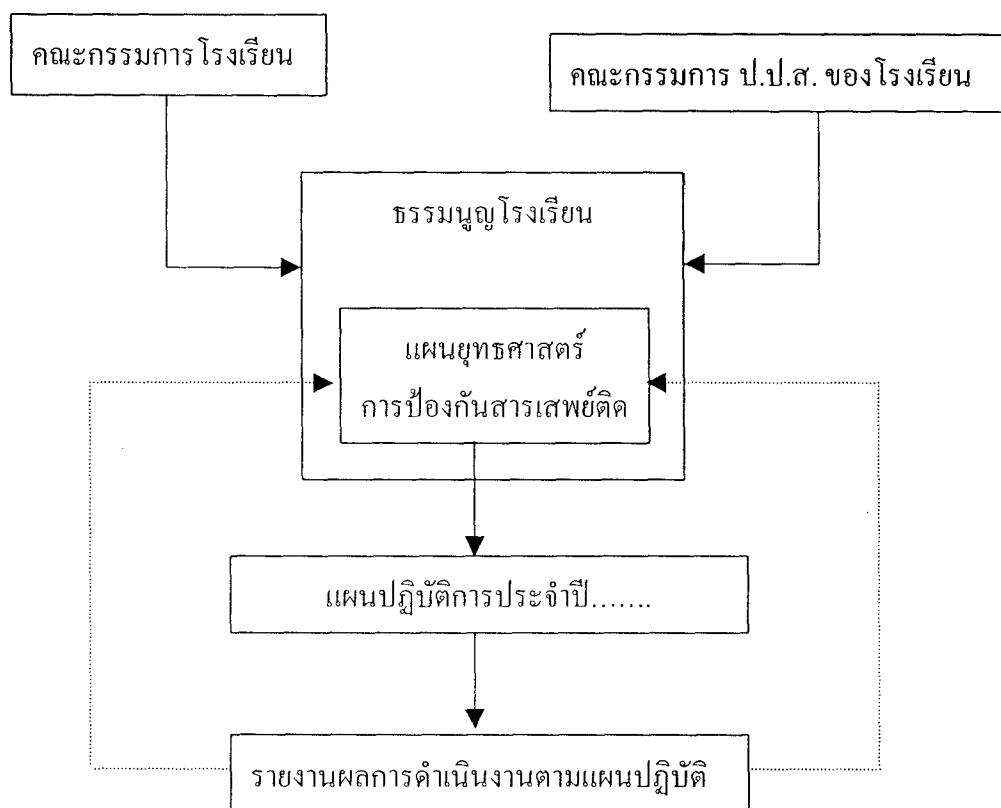
1. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสารเสพติด
2. การจัดทำแผนและดำเนินการตามแผนป้องกันสารเสพติด

การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดของโรงเรียน

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดมีสภาพที่ระบาดเข้าสู่โรงเรียน ดังนั้น การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น จึงมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้กับนักเรียน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดำเนินงานในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 32)

การบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันสารเสพติด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดรูปแบบการป้องกันสารเสพติดโดยวิธีการใช้ธรรมเนียมโรงเรียน

ดังภาพประกอบที่ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการใช้ธรรมนูญโรงเรียนป้องกันสารเสพติด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาการเรียนการสอนการป้องกันสารเสพติด. หน้า 32.

จากแผนภูมิดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ส. ของโรงเรียน จะนำข้อมูลและแนวคิดในการป้องกันสารเสพติด เข้าไว้ในกรอบของการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน เมื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและลงนามในธรรมนูญโรงเรียนแล้ว จึงจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันสารเสพติดและรายงานผลเป็นรายปี นำผลการดำเนินงานในแต่ละปีเป็นฐานในการจัดทำแผนปฏิบัติการในปีต่อไป เมื่อการดำเนินการปีสุดท้ายของแผนยุทธศาสตร์สิ้นสุดลงพร้อมกับครบวาระการเป็นกรรมการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำการสรุปประเมินผลการดำเนินงานว่านักเรียนมีพฤติกรรมไม่ติดสารเสพติดและได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่คาดหวังไว้ในธรรมนูญโรงเรียนมากขึ้นเพียงใด

นอกจากนี้การป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้กระบวนการแนะแนวเป็นวิธีการช่วยให้บุคคลช่วยตนเองได้ เพื่อให้แต่ละคนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถ

คิดและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

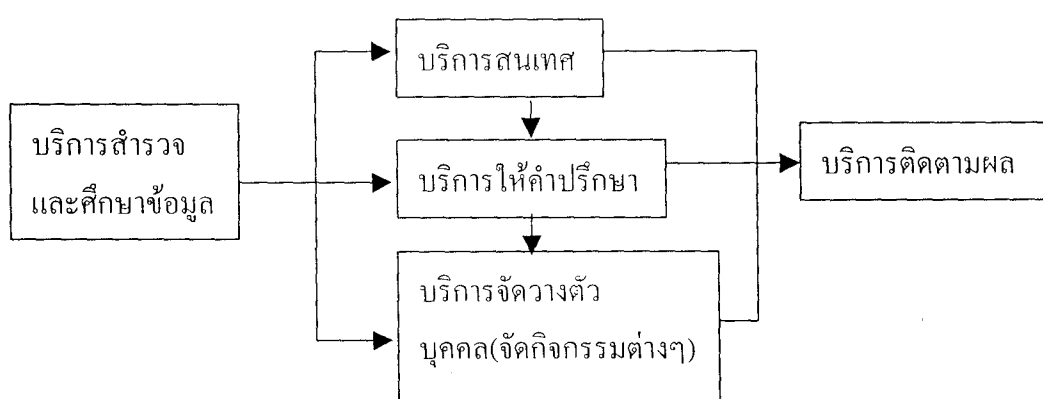
กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพ

การแนะแนวเป็นวิธีการช่วยให้บุคคลช่วยตนเองได้ เพื่อให้แต่ละคน รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถคิดและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพสามารถทำได้ทั้ง 3 ลักษณะคือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 50)

1. การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล
2. การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้น
3. การส่งเสริมและพัฒนาบุคคล

กระบวนการแนะแนวเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องโดยมีขอบข่ายการจัดบริการ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 กระบวนการแนะแนวป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพ

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2540). คู่มือการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพในสถานศึกษา. หน้า 50.

จากขอบข่ายการจัดบริการทั้ง 5 ดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพ ดังนี้

1. การสำรวจและศึกษาข้อมูล เพื่อให้รู้จักสภาพแวดล้อมและข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก
2. การให้ข้อมูลสนเทศ เป็นการให้ความรู้ และข้อมูลที่ถูกต้องแก่เด็ก ในเรื่องของสุขภาพ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพ
3. การให้คำปรึกษา เพื่อให้เด็กเข้าใจตนเอง รู้วิธีแก้ปัญหาย่างฉลาดและสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อประสบปัญหา สามารถแก้ปัญหาและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

4. การจัดวางตัวบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

5. การติดตามผล คือการติดตามผลการจัดบริการ 4 บริการข้างต้น ว่าได้ผลเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมในส่วนใดบ้าง

การใช้กระบวนการแนะแนว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยการจัดบริการ 5 บริการ ควรจะต้องคำนึงถึงปรัชญาของการแนะแนว ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา ตลอดจนความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และทัศนคติ ฉะนั้นการจัดกิจกรรม ควรมีความหลากหลาย
2. บุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีศักยภาพในตัวซึ่งศักยภาพดังกล่าวควรได้รับการพัฒนา
3. บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปด้วยดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ
4. พฤติกรรมทุกอย่างของบุคคล ย่อมมีสาเหตุการแสดงออกของบุคคล ย่อมเกิดจากตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุ
5. บุคคลย่อมมีศักดิ์ศรีและต้องการการยอมรับซึ่งกันและกัน
6. ธรรมชาติของคนอยู่รวมกันเป็นสังคม จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว ให้ประสบผลสำเร็จ มีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. มีการระดมพลังจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน
2. มีแผนงานและยุทธศาสตร์ที่ดี ต้องมีแผนงานที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยคำนึงถึงสาเหตุเป็นหลัก
3. มีบุคลากรที่มีคุณภาพและตั้งใจจริง
4. มีการปฏิบัติงานที่ครบทุกขั้นตอนของบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ
5. มีการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน

หลักการในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว

1. สร้างความไฝ่ฝันในทางที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับความถนัดและบุคลิกภาพของตน
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการกระทำไปสู่ความฝัน โดยมีเกณฑ์ในการจัด ดังนี้
 - 2.1 กิจกรรมที่จัดต้องสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน
 - 2.2 กิจกรรมต้องท้าทายและชวนคิด
 - 2.3 กิจกรรมและสื่อต้องหลากหลาย ตอบสนองความสนใจที่แตกต่างกันของคน

ทุกกลุ่ม

โครงสร้างของกิจกรรมแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบเสพยาเสพติดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในห้องเรียน
2. กิจกรรมนอกห้องเรียน

ดังนั้นคู่มือการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบเสพยาเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงประกอบด้วยกิจกรรม 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1

กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบเสพยาเสพติด ที่จัดในห้องเรียนประกอบด้วยกิจกรรม ในการให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะ รวมทั้งหมด 14 กิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ โดยการให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะ โทษภัยของสารเสพติดชนิดต่างๆตลอดจนการป้องกัน
2. การเสริมสร้างค่านิยมและเจตคติที่พึงประสงค์ โดยให้นักเรียนฝึกกิจกรรม วิทยุรุ่นยุคใหม่ไม่ฝักใฝ่สารเสพติดและกิจกรรมชีวิตนี้มีคุณค่า
3. การฝึกทักษะการควบคุมตนเอง โดยให้นักเรียนได้ฝึกการควบคุมตนเอง การจัด การกับความเครียด การสร้างกำลังใจและพลังจิต
4. การฝึกทักษะการสื่อสาร โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิเสธในสถานการณ์ต่าง ๆ
5. การฝึกทักษะ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน
6. การฝึกทักษะการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ โดยให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรม ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ตามความสนใจในลักษณะงานอดิเรก เพื่อหาประสบการณ์ หรือหารายได้
7. การฝึกกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างฉลาด โดยการให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ตอนที่ 2

กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบเสพยาเสพติด ที่จัดนอกห้องเรียนประกอบด้วยโครงการทั้งหมด 8 โครงการ ดังนี้

1. โครงการ รักชีวิต คิดห่างสิ่งเสพติด
2. โครงการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง
3. โครงการรณรงค์คนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่
4. โครงการให้คำปรึกษา
5. โครงการแนะแนวหมู่
6. โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน

7. โครงการคลินิกสุขภาพจิตวัยรุ่น

8. โครงการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียน

กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

เป็นกิจกรรมที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกันป้องกันสารเสพติด โดยได้รับความร่วมมือจากสถานีตำรวจ โรงพยาบาล องค์การทางศาสนา เช่น วัด สุเหร่า ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการแพร่ระบาดของสารเสพติดในสถานศึกษา กิจกรรมการจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานวางแผนจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้น่าอยู่น่าเรียนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความพึงพอใจ ความอบอุ่น และความปลอดภัย โดยจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้วยยุทธศาสตร์ 5 ส ได้แก่ สะสางขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ให้เกิดความสะอาดในการทำงาน บริเวณสถานศึกษาต้องทำให้สะอาด เพื่อให้มี **สุขลักษณะ** และเป็นการสร้างนิสัยให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการป้องกันสารเสพติด

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานติดต่อประสานงานกับหน่วยงานศูนย์เวชศึกษาป้องกัน คือการอบรมทักษะชีวิต ป้องกันสารเสพติด การจัดโครงการให้คำปรึกษาแก่ผู้มีปัจจัยเสี่ยง การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ เรื่องสารเสพติด

การจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน สามารถดำเนินการป้องกันในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดังตารางกิจกรรมต่อไปนี้

ตาราง 1 กิจกรรมป้องกันสารเสพติดในห้องเรียน

กิจกรรม	เรื่อง	จุดประสงค์
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	1. ภัยชีวิต พิษสังคม	1. นักเรียนบอกประเภทและชนิดของสารเสพติดได้ 2. นักเรียนอธิบายอาการและโทษที่เกิดกับผู้ใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ ได้
2. การเสริมสร้างค่านิยมและเจตคติที่พึงประสงค์	2. วัยรุ่นยุคใหม่ ไม่ฝักใฝ่สารเสพติด	1. ฝึกให้นักเรียนตระหนักในพิษภัยของสารเสพติด 2. ปลุกฝังให้เกิดทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการหลงผิดในการติดสารเสพติด

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เรื่อง	จุดประสงค์
	3. ชีวิตนี้มีคุณค่า	1. นักเรียนบอกข้อดีของตนเองและเพื่อนได้ 2. นักเรียนบอกความภาคภูมิใจในตนเองได้ 3. นักเรียนบอกความรู้สึกที่เกิดจากการที่เห็นเพื่อนเห็นคุณค่าของตนเอง
3. การฝึกทักษะการควบคุมตนเอง	4. จิตแจ่มใสคลายความเครียด	1. ให้นักเรียนบอกวิธีการผ่อนคลายความเครียด 2. นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองเมื่อร่างกายและจิตใจผ่อนคลาย
	5. อีคิว	1. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการแสดงอารมณ์ต่างๆ ได้ 2. นักเรียนบอกลักษณะการแสดงออกที่เหมาะสม เมื่อเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ได้ 3. นักเรียนบอกวิธีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้
	6. โกรธ..ใครคิดว่าไม่สำคัญ	1. นักเรียนบอกผลเสียที่เกิดจากการแสดงอารมณ์โกรธที่รุนแรงได้ 2. นักเรียนตรวจสอบการแสดงออกเมื่อตนเองมีอารมณ์โกรธ 3. นักเรียนบอกแนวทางในการควบคุมอารมณ์โกรธได้
4. การฝึกทักษะการสื่อสาร	7. อย่างนี้ต้องปฏิเสธ	1. นักเรียนบอกวิธีการตอบปฏิเสธคำชักชวนได้ 2. นักเรียนได้ฝึกการปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เรื่อง	จุดประสงค์
	8. เทคโนโลยีสื่อสาร ไทยกับวัยรุ่น	1. นักเรียนสามารถบอกเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีใหม่ ในแต่ละประเภทได้ 2. นักเรียนสามารถบอกบอกข้อดี และข้อเสียในการบริโภคสื่อแต่ละประเภทได้ 3. นักเรียนสามารถบอกเลือกบริโภคข่าวสารข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. การฝึกทักษะการสร้าง มนุษยสัมพันธ์	9. เพื่อนที่รู้ใจ	1. นักเรียนบอกอุปนิสัย ความต้องการ และความรู้สึกของเพื่อนที่รู้ใจได้ 2. นักเรียนบอกถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในกลุ่มเพื่อน 3. นักเรียนสามารถบอกอธิบายถึงความสำคัญของการมีเพื่อนที่ดีได้
6. การฝึกทักษะการใช้ เวลาให้เป็นประโยชน์	10. นาฬิกาแห่งชีวิต	1. นักเรียนสามารถบอกการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ 2. นักเรียนสามารถวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
	11. เวลาแห่ง ความสุข	1. นักเรียนสามารถบอกกิจกรรมที่ทำเสมอในเวลาว่างได้ 2. นักเรียนสามารถปรับปรุงการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่ตนชื่นชอบและเป็นประโยชน์
7. การฝึกกระบวนการ ตัดสินใจและการแก้ ปัญหาอย่างฉลาด	12. เดินทางไหน.. ใครกำหนด	1. นักเรียนบอกกระบวนการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เรื่อง	จุดประสงค์
		2. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา 3. นักเรียนสามารถกำหนดทางเลือกวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางได้ 4. นักเรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง
13. เป้าหมายชีวิต		1. นักเรียนสามารถบอกวิธีการตั้งเป้าหมาย 2. นักเรียนสามารถบอกขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 3. นักเรียนได้ฝึกการวางแผนเป้าหมาย 4. นักเรียนสามารถบอกถึงประโยชน์ของการวางแผนเป้าหมายถึง
14. ครอบครัวในฝัน		1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะครอบครัวที่ดีและมีความสุข 2. นักเรียนสามารถบอกแนวทางการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับตนเอง 3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ทางเลือกที่จะนำไปใช้ในครอบครัวตนเอง

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2540). คู่มือการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. หน้า 45 – 48.

ตาราง 2 กิจกรรมป้องกันสารเสพติดนอกห้องเรียน

กิจกรรม	จุดประสงค์
1. โครงการ รักชีวิต คิดห่างสิ่งเสพติด	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของสิ่งเสพติดกับชีวิตและอนาคตของตนได้ 2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการตัดสินใจเลือกทางเดินที่ถูกต้องเหมาะสมได้ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดและหาทางปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดได้
2. โครงการให้คำปรึกษา แบบกลุ่มกับนักเรียน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง	1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจถึงโทษของการติดสารเสพติด 2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบตนเอง และมีความสนใจในสิ่งอื่นแทนการทดลองสิ่งเสพติด 3. เพื่อช่วยให้รู้วิธีการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. โครงการ ธารงศ์ คนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่	1. เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้วัยรุ่นไม่สูบบุหรี่ 2. เพื่อให้วัยรุ่นเห็นพิษภัยของบุหรี่และสารเสพติดให้โทษ
4. โครงการให้คำปรึกษา	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง เข้าใจความต้องการของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ถูกต้องด้วยตนเอง 3. เพื่อให้นักเรียนนำความสามารถของเขามาใช้ในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม 4. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ 5. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เรื่องอาชีพ การศึกษาต่อ และนำความสามารถมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความถนัดความสนใจของเขาเอง
5. โครงการแนะแนวหมู่	1. เพื่อให้ความรู้เรื่องสารเสพติด แก่นักเรียนเป็นหมู่ 2. เพื่อแก้ปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนเป็นหมู่

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	จุดประสงค์
6. โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน	1. เพื่อรณรงค์ ควบคุมและแก้ปัญหาการติดยาและสารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนให้มีพฤติกรรม การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
7. โครงการ คลินิกสุขภาพจิตวัยรุ่น	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี 2. เพื่อให้นักเรียนได้คลายปัญหาความคับข้องใจที่เกิดขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่หันไปพึ่งสารเสพติด
8. โครงการ ส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียน	1. เพื่อป้องกัน แก้ไขและส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนในโรงเรียน 2. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และนักเรียน 3. เพื่อหาทางป้องกันความล้มเหลวทางการเรียนอันเนื่องมาจากสติปัญญาหรือปัญหาอื่นใด 4. เพื่อลดความเครียดทางการเรียน การทำงานของนักเรียน 5. เพื่อปลูกฝังนิสัยและให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสาธารณะสมบัติ

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2540). คู่มือการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. หน้า 146 – 147.

การจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติด จะดำเนินการสำเร็จได้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีปัจจัยดำเนินการ

ปัจจัยความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2540 : 4 – 5)

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารให้เอื้อต่อการดำเนินงาน

โรงเรียนมีคณะกรรมการการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีนิสัยในการหลีกเลี่ยงต่อต้านสารเสพติด ดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดในและนอกชั้นเรียน ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อสร้างความอบอุ่นและเป็นกันเอง โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมเหมาะสมและปลอดภัยจากสารเสพติดพร้อมดำเนินการประเมินผลโครงการปลอดสารเสพติดด้วย

2. ยุทธศาสตร์การสร้างภูมิคุ้มกัน

ในชั้นเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการ สรุปข้อมูลความรู้ พร้อมตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการหลีกเลี่ยงสารเสพติดในชีวิตจริงได้ด้วยตนเอง กิจกรรมนอกห้องเรียน ดำเนินจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดตั้งชมรม ชุมชนป้องกันสารเสพติด พร้อมจัดกิจกรรมตามโครงการป้องกันสารเสพติด

3. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน พร้อมกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันสารเสพติด ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมตามโครงการของโรงเรียนและประเมินผลกิจกรรมดังกล่าวด้วย

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนจะได้ผลนั้นดี กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันสารเสพติดคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543) กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารงานโดยองค์คณะบุคคลเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วินิจฉัย ตัดสินใจ กำกับ ติดตามและกำหนดแนวทางให้โรงเรียนนำไปดำเนินการก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารโรงเรียน เพราะคนหลาย ๆ คนมีโอกาสร่วมพิจารณา และผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และมีความผูกพันกับหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงาน ฉะนั้นการเสนอรายชื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องคัดเลือกบุคคลที่ปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 2 บทบาท มากที่สุด กล่าวคือ ด้านบทบาทสนับสนุนการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป ด้านบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารการประถมศึกษาในรูปคณะกรรมการ แต่งตั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับชาติ จะก่อให้เกิดเอกภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมความเสมอภาคของ

บุคคล ประชาชนมีส่วนร่วมวินิจฉัยตัดสินปัญหาด้วยคณะบุคคลและเป็นการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับแต่งตั้งจาก ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ปฏิบัติหน้าที่พัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ คณะบุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละอุทิศตน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจาก ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่โรงเรียนได้เสนอชื่อ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีบทบาทหน้าที่ 2 ลักษณะ คือ บทบาทสนับสนุน การศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป บทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานทั้ง 2 บทบาท ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าการด้วยระเบียบคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 กำหนดนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป เป็นตัวแทนแจ้งข่าวความ เคลื่อนไหวของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์ให้ประชาชนทั้งหลายได้รับรู้ สร้างความเข้าใจในการ จัดการศึกษาของโรงเรียนให้ประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งประสานงานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียน เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ช่วยเหลือและ ประสานการช่วยเหลือกับชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียนหรือของโรงเรียน

2. บทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2543 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ดังนี้

2.1 กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของโรงเรียน

2.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.3 ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน และ งบประมาณของโรงเรียน การแสวงหา และให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ต่างๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการ พัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน

2.4 รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.5 ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียน และให้มีการใช้บริการจากโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2.6 แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่ได้กำหนดไว้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 นั้นสำคัญมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ จำเป็นจะต้องรับรู้บทบาทของตนเองอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ต่อไปซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หน้าที่กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของโรงเรียน

นโยบายและแผนแม่บทโรงเรียน เป็นเสมือน “เข็มทิศ” ที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่จุดหมายปลายทางของความสำเร็จ ดังนั้น เพื่อให้แผนการพัฒนาโรงเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นผู้มีบทบาทในการเสนอปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1.1 ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และแผนแต่ละประเภท

ที่โรงเรียนต้องมี โดยเข้ารับการอบรมศึกษาจากเอกสารแหล่งความรู้ต่างๆ

1.2 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการในการจัดทำแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน

1.3 เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะอนุกรรมการจัดทำนโยบายและแผน

1.4 พิจารณากำหนดนโยบายและแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน

2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ก่อนสิ้นปีการศึกษาโรงเรียน จะนำนโยบายและแผนแม่บทมาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของปีการศึกษาต่อไป ก่อนจะนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปใช้ โรงเรียนจะนำมาขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีบทบาท ดังนี้

2.1 ศึกษาแผนแม่บท แผนพัฒนา และข้อมูลของโรงเรียนอยู่เสมอ

2.2 พิจารณาเห็นชอบการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.4 ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน

2.5 รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน

3. ให้คำปรึกษาแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน และงบประมาณ

ของโรงเรียน การแสวงหา และให้ความสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียนการดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหาเงินมาใช้เพื่อช่วยให้งานสำเร็จเกือบทั้งสิ้น ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษา

เสนอแนะแนวทางการใช้เงินให้บังเกิดผลคุ้มค่า และหางบประมาณของโรงเรียนไม่เพียงพอ ก็จะต้องมีส่วนร่วมในการแสวงหาเงิน วัสดุอุปกรณ์ สำหรับมาช่วยพัฒนากิจการของโรงเรียน ด้วย ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือบทบาทในการเป็นผู้ร่วมแสวงหาผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น หรือที่เราเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” มาร่วมจัดกิจกรรมหรือร่วมจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนด้วย ดังนี้

3.1 พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผนจัดจ้าง จัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้าง

3.2 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนทั้งแผนการจัดซื้อ จัดจ้าง

3.3 รับทราบผลการจัดซื้อ จัดจ้าง และให้ข้อเสนอแนะ

3.4 รับทราบ และพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุนให้ได้มาซึ่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนทรัพยากรบุคคลตามที่โรงเรียนต้องการ

3.5 พิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะโครงการ

3.6 รับทราบผลการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ

4. โรงเรียนรับทราบความก้าวหน้าดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้น เพื่อรับทราบความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานของโรงเรียน และจะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการโรงเรียนได้ทราบอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนควรจะมีบทบาทหน้าที่สัมพันธ์กันในส่วนนี้ ดังนี้ รับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนงานโครงการของโรงเรียนและให้ข้อเสนอแนะ

5. ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อการพัฒนาโรงเรียน และให้มีการใช้บริการจากโรงเรียน ให้เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

โรงเรียนจะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากองค์กรทั้งท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ดังนี้

5.1 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชน และแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน พร้อมทั้งช่วยประสานงานกับชุมชน และองค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

5.2 รับทราบผลการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะ

6. แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมอบหมาย

นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ยังมีผู้นำชุมชนหรือประชาชนในชุมชนอีกไม่น้อยที่ยินดีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และอยากช่วยสร้างสรรค์โรงเรียนของเขาให้เป็นแหล่งความเจริญของท้องถิ่น แต่บุคคลดังกล่าวไม่ได้เข้ามาร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปัจจุบัน กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนจำกัด ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีบทบาทสำคัญในการสรรหาบุคคลดังกล่าวมาแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยดำเนินงาน และมอบหมายภาระหน้าที่ให้ช่วยรับผิดชอบได้ตามศักยภาพของผู้นั้น พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการตามภารกิจ และขอบข่ายของคณะกรรมการตามความจำเป็น และเหมาะสม มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา

7. ปัจจุบันสารเสพติดแพร่ระบาดเข้าไปสู่โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดแผนงานป้องกันสารเสพติดในธรรมนูญโรงเรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2540 : 32) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ มีคณะกรรมการอย่างน้อย 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุป บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การร่วมรณรงค์ ป้องกันสารเสพติดโดยการวางแผนป้องกันสารเสพติดที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา มิใช่ปัญหาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ (เพื่อนสุขภาพ. 2539:48) และการปฏิบัติงาน การป้องกันสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพ คือ การใช้กระบวนการวางแผนที่ดี (อรันันท์ สวาสดิพันธ์. 2536 : 98)

การวางแผน

การวางแผนเป็นความพยายามขององค์กร และหน่วยงานในการกำหนด สิ่งที่จะต้องปฏิบัติ จัดทำเพื่อให้ตอบสนองต่อภารกิจ ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้ได้ผลดีที่สุด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ความจำกัดของ ทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยมุ่งความสำเร็จและการดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นการวางแผนจึงมีผู้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

ความหมายของการวางแผน

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2530: 12) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะดำเนินการและวิธีการดำเนินการในอนาคตเพื่อให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ภายใต้เงื่อนไขระยะเวลาและทรัพยากรเป็นกลไกเพื่อตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อะไร ใครทำ ทำเมื่อใด และที่ไหน เป็นระบบและต่อเนื่องกัน ทำให้กระบวนการวางแผนเป็นไปอย่างมีระเบียบ

อุทัย บุญประเสริฐ (2532 : 19) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานที่สำคัญในกระบวนการบริหาร และการจัดการของหน่วยงาน และระบบบริหารทั้งระบบ

มัย สุขเยี่ยม (2535: อ้างอิงจาก ฟาโยล์. 1916 ; กุลิกและเออวิก. 1937) กล่าวว่า การวางแผนได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญระดับแรกของการบริหาร สำนักงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 8 – 10) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลและมีหลักเกณฑ์ที่เชื่อถือได้แต่ละขั้นตอนมีความสำคัญและต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ

ดิลก บุญเรืองรอด (2537 : 21) กล่าวว่า การวางแผนเป็นภาระกิจในการบริหารงานที่มีทิศทางแน่นอน มีระบบมั่นคง และมีประสิทธิภาพ

พวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2543 : 32; อ้างอิงจาก Dale. 1969 : 766) กล่าวว่า การวางแผน คือการที่องค์กรได้ซึ่งวัตถุประสงค์และเป็นเป้าหมายไว้แล้วมีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยวิธีการตัดสินใจแล้วว่าดีที่สุด

ลามาร์ และคนอื่น ๆ (Lamar and others. 1978 : 21) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นตัวแทนพฤติกรรมมนุษย์ที่ใช้เหตุผล การใช้เหตุผลดังกล่าวนั้นเป็นการพยายามที่จะระบุความต้องการโดยการควบคุมและการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม

วอลท์แมน (Waltman. 1981 : 271 – 288) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนคือความพยายามขององค์กร ในการกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย การคาดคะเนถึงเงื่อนไขและทรัพยากรต่าง ๆ การพิจารณาทางเลือกเพื่อใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งได้เสนอรูปแบบการวางแผนเชิงระบบที่มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการศึกษากันอย่างกว้างขวาง ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า เป็นการตกลงใจว่าอะไรที่ต้องทำ กำหนดว่าจะไปทางไหน ซึ่งต้องระบุสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดจากการกระทำ และต้องมาก่อนการนำไปปฏิบัติ เป็นการคาดหมายถึงผลสำเร็จ ที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณค่าและมีความเที่ยงตรง ประกอบไปด้วยการระบุถึงความต้องการ การจัดลำดับของความต้องการ การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ การระบุทางเลือก การกำหนดยุทธศาสตร์และเครื่องมือ ตลอดจนวิธีการ และแนวทางการปฏิบัติ

คุนส์ และคนอื่น ๆ (Koontz and others. 1986 : 73 – 74) กล่าวว่า การวางแผนคือการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไร และใครเป็นผู้กระทำ เป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการและทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามต้องการ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมายแต่ก็ดีกว่าที่จะปล่อยให้เกิดขึ้นตามยถากรรม

ศาสตราจารย์เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni. 1987 : 122) ได้ให้ความหมายว่า การวางแผนคือ ความพยายามอย่างตั้งใจและสมเหตุสมผลที่จะกำหนดอนาคตออกมาอย่าง ะมัดระวัง

สรุป ความหมายของการวางแผน หมายถึงเป็นความพยายามขององค์กร และ หน่วยงานในการกำหนด สิ่งที่จะต้องปฏิบัติ จัดทำเพื่อให้ตอบสนองต่อภารกิจ ตอบสนองต่อ ปัญหาและความต้องการให้ได้ผลดีที่สุด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ ความจำกัดของ ทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยมุ่งความสำเร็จ และการดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญ

ความสำคัญของการวางแผน

นักทฤษฎีด้านการบริหาร จำนวนมาก ได้กำหนด ให้การวางแผน (Planning) อยู่ใน ขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการบริหารงานนั้น จะต้องดำเนินการ ด้านการวางแผนก่อนที่จะทำอย่างอื่นต่อไป ในการบริหาร การศึกษาการวางแผน เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญมาก ตามที่นักวิชาการให้ความหมาย ดังนี้

สมพงศ์ เกษมสิน (2526 : 83) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนช่วยให้ การบริหารงานเป็นไปโดยประสานสอดคล้องกัน สามารถตรวจสอบและควบคุมงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2528 : 20) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผน การศึกษากับการพัฒนาประเทศเอาไว้ว่า การที่จะจัดการศึกษาให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาประเทศ หรือนำประเทศไปสู่เป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัย การวางแผนการศึกษา

คราฟ และพาโดร (มัย สุขเอี่ยม. 2535 : 26 อ้างอิงจาก Kraft and Padro. 1972) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหาร การศึกษาเปรียบได้กับหางเสือของเรือและเป็นทิศทางของนาวา การศึกษา หากไม่เห็นความ สำคัญของการวางแผน ของการศึกษาแล้ว ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาในอนาคตจะเกิด ขึ้นได้ก็ด้วยความบังเอิญเท่านั้น

สรุป การวางแผน เป็นภารกิจแรกของการบริหารงาน ถ้าหน่วยงานได้มีการวางแผน ที่ดีตั้งแต่ต้นย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง เพราะประสิทธิภาพ และผลสำเร็จของการปฏิบัติงานนั้น ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่จะเกิดจากการที่หน่วยงาน ได้มีการวางแผนที่ดีไว้ตั้งแต่ต้น ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก สมควรที่ หน่วยงานจะได้ให้ความสนใจตั้งแต่ต้น

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนเป็นกิจกรรมที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานที่การดำเนินการบริหารจะเกิดขึ้นในอนาคต ช่วยให้ผู้บริหารพร้อมที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการวางแผนมีประโยชน์ดังนี้ (ชาญชัย อาจิณสมภาร. 2535 : 6-7)

1. การวางแผนก่อให้เกิดกิจกรรมที่มีระเบียบและมีวัตถุประสงค์แทนที่จะเป็นการกระทำที่ขาดทิศทาง การวางแผนจะก่อให้เกิดการทำงานที่ร่วมมือกัน และลดการเสี่ยงและความไม่แน่นอน ถ้าหากปราศจากการวางแผนกิจกรรมในระดับต่างๆ ขององค์การแล้วก็จะยากต่อการประสานงาน การวางแผนช่วยให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปด้วยความมีระเบียบ อันจะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

2. การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับพัฒนาการเหล่านั้น ซึ่งการวางแผนจะช่วยให้กระบวนการดังกล่าวประสบความสำเร็จ

3. การลงทุนส่วนใหญ่จะสูงมาก การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์อยู่ในลักษณะที่ทำให้เสื่อมราคาอยู่เรื่อย ดังนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก่อนที่จะมีการลงทุนใด ๆ

4. เป้าหมายของการวางแผนจะได้มาตรฐานกับการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท พนักงานจะมีความรู้สึกผูกพันต่อการทำงานกับบริษัทดังนั้นเป้าหมายของการวางแผนจึงมีประโยชน์อย่างมากต่อการควบคุม จะให้พื้นฐานของการให้รางวัลกับคนที่ทำงานดีและดูแลการทำงานที่ไม่ดี

5. การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม หน้าที่อื่นของผู้บริหาร อาทิ เช่น การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุมจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการวางแผน มีผู้เชี่ยวชาญหลายคนได้เสนอแนะว่า เมื่อมีการรวบรวมแผนที่เป็นจริงและที่เป็นวิทยาศาสตร์แล้ว หน้าที่อื่น ๆ ของการบริหารสามารถทำได้ด้วยผู้บริหารระดับกลาง การวางแผน จึงเป็นสาระของกิจกรรมการบริหารทั้งหมด

6. การใช้ทรัพยากร และเครื่องอำนวยความสะดวกสามารถกระทำได้เพราะมีการวางแผน สิ่งดังกล่าวจะช่วยลดค่าใช้จ่ายและให้กำไรมากขึ้น

นอกจากนี้ ดนัย เทียนพุ่ม นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนงานดังนี้ (ดนัย เทียนพุ่ม. 2539 : 22)

1. ทำให้ผู้บริหารและพนักงาน ได้รู้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของงานที่ทำ ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนได้ใช้ศักยภาพ และความสามารถของแต่ละคนอย่างเต็มที่ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ทุกคนมีเป้าหมายในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับเป้าหมายส่วนตัวให้สอดคล้องกับเป้าหมายส่วนรวม อันจะส่งผลให้ทุกคนอยากทำงาน สนุกกับการทำงาน และมีขวัญกำลังใจที่ดี

3. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากว่า การวางแผนเป็นการป้องกันปัญหา มิใช่ทำเพื่อคอยแก้ไขปัญหา ดังนั้นการวางแผนจะทำให้ผู้บริหารสามารถควบคุม

ค่าใช้จ่าย เวลา กำลังคน และทรัพยากรต่าง ๆ ให้ถูกใช้อย่างมีคุณค่า และก่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ในที่สุด

★ **สรุป** ประโยชน์ของการวางแผนมีผลดีในด้านการบริหาร ทำให้เกิดความมั่นคงขององค์กร โดยจะทำให้รู้ว่าใครมีหน้าที่อย่างไร หน่วยงานมีวัตถุประสงค์อย่างไร เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานของผู้ที่ปฏิบัติงานตามแผน และเป็นการพัฒนาคุณภาพการทำงานขององค์กรไปในตัว ทำให้ขั้นตอนการบังคับบัญชาขององค์กรเป็นระบบ หน่วยงานไม่มีการวางแผนที่ดีจะทำให้โอกาสกลายเป็นปัญหาคือ ตามไม่ทันเหตุการณ์ ซึ่งอาจทำให้องค์กรวิกฤต ถ้าเริ่มต้นไม่ดีแล้วก็ไม่สามารถผลิตสิ่งของและบริการที่ดีได้ อีกทั้งมีคำกล่าวที่ยืนยันความคิด ที่กล่าวว่า “Well begun is half done” ซึ่งหมายถึง การเริ่มต้นที่ดีเสมือนงานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” เนื่องจากว่าการเริ่มต้นของผู้บริหาร ก็คือ การวางแผน ฉะนั้นคำกล่าวนี้นี้ก็สามารถกล่าวใหม่ได้ว่า การวางแผนที่ดีก็เสมือนงานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่งนั่นเอง ส่วนคำว่า ความสำเร็จนั้นไม่ได้หมายความว่า หมายถึง “งานสำเร็จ” เท่านั้นแต่คำว่า “สำเร็จ” ในที่นี้หมายถึงงานเสร็จได้รับประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวางแผนเพื่อให้ผลสำเร็จตามความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วางแผนจำเป็นต้องเตรียมวางแผนไว้ในทุกระยะของงาน ดังนี้

1. การวางแผนก่อนการดำเนินงาน
2. การวางแผนขณะดำเนินงาน
3. การวางแผนหลังการดำเนินงาน

การวางแผนก่อนดำเนินงาน เป็นการทบทวนงานทั้งระบบ เพื่อดูความพร้อม ของวัสดุ อุปกรณ์ เวลา สถานที่ และผู้ปฏิบัติเองรวมทั้งทำความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงาน

การวางแผนขณะดำเนินงาน เป็นการเตรียมปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานก็ตาม นั่นคือ หากเป็นผู้บังคับบัญชาควรเตรียมปฏิบัติดังนี้

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดี (Leadership)
2. มีศิลปะในการสั่งการ (Delegate)
3. มีศิลปะในการวางแผน (Planning for success)
4. ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ร่วมงาน (Example Leadership)

การวางแผนภายหลังดำเนินงาน เป็นการประเมินผลตั้งแต่การวางแผนก่อนดำเนินงาน ขณะดำเนินงานวางแผน และภายหลังดำเนินงานวางแผน เพื่อรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอน และมาปรับปรุงแก้ไขในการวางแผนครั้งต่อไป

กระบวนการวางแผน

การวางแผนมีขั้นตอนหรือกระบวนการที่แน่นอน ชัดเจน มีระบบ ระเบียบในการดำเนินงาน ขั้นตอนในการวางแผนจะช่วยทำให้การวางแผนเป็นระบบและง่ายต่อการเข้าใจ

โดยนักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการวางแผนดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2527 : 50-57) ได้กล่าวถึงกระบวนการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมการสำหรับการวางแผน (Preplanning)
2. การพัฒนาแผนงานหรือการวางแผนเพื่อเริ่มงาน (Plan Formulation of Development) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย และทิศทางในการพัฒนา ซึ่งมักจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการ กลวิธี เป้าหมาย ในการพัฒนา
3. การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Operation planing) หมายถึง การวางแผนพัฒนาประจำปี และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
4. การกำหนดด้านการติดตาม ควบคุม กำกับ และประเมินผล
5. การปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 8-10) ได้กำหนดกระบวนการวางแผนออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการวางแผน
 - 1.1 คณะครู-อาจารย์ในโรงเรียน และคณะกรรมการการศึกษาประชุมเพื่อซักซ้อมทำความเข้าใจในการจัดทำแผนฯ (ในระหว่างประมาณเดือนมกราคมของทุกปี เพื่อจัดทำแผนประจำปีการศึกษาต่อไป) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและยอมรับในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้คณะครู-อาจารย์ได้จัดเตรียมตัว และเตรียมรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ (รวมทั้งข้อมูลจากการประเมินผลของปีการศึกษาที่ผ่านมา) ที่จำเป็นในการวางแผน
 - 1.2 เมื่อทราบจำนวนงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรแล้ว จึงจัดให้มีการประชุมคณะครู-อาจารย์ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆให้เหมาะสมกับจำนวนงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนฯ ในชั้นรายละเอียดต่อไป
 - 1.3 คณะครู-อาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียนอาจจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการจัดทำแผนเป็นเรื่อง ๆ (จำนวนของคณะทำงานแต่ละชุดพิจารณาตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความสามารถของบุคลากรที่จัดตั้งขึ้น) โดยให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น คณะทำงานเพื่อศึกษาเตรียมการรับเด็กเข้าเรียน คณะทำงานพัฒนาการสอนกลุ่มประสบการณ์ (อาจแยกเป็นแต่ละกลุ่มประสบการณ์) คณะทำงานพิจารณาเรื่องอาคารสถานที่ หรือคณะทำงานเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น เป็นต้น นอกจากการจัดตั้งคณะทำงานแล้ว อาจใช้วิธีมอบงานเป็นโครงการให้ครู-อาจารย์รับผิดชอบเป็นเรื่อง ๆ ไป
 - 1.4 หลังจากตั้งคณะทำงาน หรือมอบงานโครงการให้คณะครู-อาจารย์และมอบหมายหน้าที่ กำหนดระยะเวลา และหลักเกณฑ์การทำงานแล้ว ก็เริ่มดำเนินการตาม

ขั้นตอนของการวางแผน (ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป) คือ เริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญ (ขั้นตอนนี้คณะทำงาน หรือคณะครู อาจารย์ อาจนำเสนอคณะครู-อาจารย์ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา) สำหรับหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหานั้น ควรเน้นและให้ความสำคัญตามแนวทางต่อไปนี้ โดยเรียงตามลำดับ

1.4.1 เป็นงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

1.4.2 งานวิชาการซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง ถือเป็นแผนงานสำคัญ

1.4.3 เป็นงานที่มีปัญหามากกว่างานอื่น ๆ

1.4.4 โครงการที่ไม่ใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิม

1.4.5 มีความสามารถและความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุ และอุปกรณ์ที่จะดำเนินการได้ทันที

1.4.6 เป็นโครงการที่สั่งการให้ดำเนินการโดยเป็นความประสงค์ของหน่วยงาน เจ้าสังกัด

สำหรับโครงการที่ได้รับการจัดลำดับต้น ๆ นั้น จะมีความสำคัญใกล้เคียงกัน และอยู่ในสภาพที่สามารถดำเนินการได้พร้อมกัน อีกทั้งไม่กระทบต่องบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างใด ส่วนโครงการที่อยู่ในลำดับหลังๆซึ่งมีความสำคัญรองลงมานั้น จะมีความหมายในเรื่องของการปฏิบัติที่จะต้องตัดสินใจว่าจะดำเนินการทุกโครงการหรือไม่ หรืออาจจะต้องชลอไว้ก่อน โดยพิจารณาจากเวลา ความพร้อม และความสามารถ (ความสามารถมีขีดจำกัดตามกำลังคนที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับจำนวนโครงการที่รับผิดชอบ) รวมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากรัฐหรือแหล่งอื่น โครงการในลำดับหลัง ๆ นี้สามารถจะตัดหรือเลื่อนไปปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป หรือในขณะที่มีกำลังคนและกำลังเงินพอเพียงที่จะดำเนินการได้

2. ขั้นตอนการวางแผน ประกอบด้วย

2.1 สสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้สภาพปัจจุบัน และปัญหาได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนสถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (อาจมีผลกระทบ) และจำเป็นต้องทราบ เพื่อที่จะสามารถกำหนดความต้องการและตัดสินใจดำเนินงานได้ถูกต้อง

2.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ครูอาจารย์หรือคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย ควรเสนอให้คณะครูอาจารย์พิจารณา หากเป็นของโรงเรียนอาจกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ให้ครอบคลุม เพื่อแสดงให้เห็นภาพโดยส่วนรวมของกลุ่มฯ ส่วนรายละเอียดและการกำหนดที่ค่อนข้างจะชัดเจนนั้น จะอยู่ในโครงการซึ่งบรรจุไว้แล้วในแผนฯ

2.3 แผนงานหรืองานโครงการ และงบประมาณเป็นส่วนประกอบสำคัญของแผน เป็นวิธีการหรือส่วนที่สนับสนุนให้แผน บรรลุความสำเร็จได้ การกำหนดแผนงานหรืองานโครงการและงบประมาณนี้ต้องสัมพันธ์กัน สำหรับโครงการจะต้องแสดงรายละเอียดพอสมควร มีหลักการ เหตุผลที่มีข้อมูลประกอบ มีความเป็นไปได้จริง ๆ ในแง่ของการดำเนินงาน การปฏิบัติได้ตามขั้นตอนและระยะเวลาต่าง ๆ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากร อันได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการประหยัด และให้ได้ผลคุ้มค่าโครงการควรมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด สามารถวัดได้ ประเมินผลได้ หรือเปรียบเทียบได้ นอกจากนี้ยังต้องจัดให้มีแผนปฏิบัติการอันประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นขั้นตอน เพื่อสะดวกในการปฏิบัติและควบคุม ตรวจสอบ ประสานแผนและโครงการภายในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ จะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้แผน บรรลุผลสำเร็จ หรือสามารถนำไปปฏิบัติและควบคุม ตรวจสอบ ประสานแผนและโครงการภายในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ จะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้แผนบรรลุผลสำเร็จ หรือสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงควรระวังในการจัดทำโครงการให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีความเป็นไปได้ทุก ๆ ด้าน

2.4 กำหนดวิธีดำเนินงานของโรงเรียนตามแผน เพื่อให้แผนประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.5 กำหนดให้มีการควบคุม ติดตาม และประเมินผลโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ สำหรับชั้นวางแผนนี้ อาจจะต้องมีการประชุม พิจารณากันหลายครั้ง ซึ่งขึ้นกับความพร้อมของข้อมูล ปัญหา และความต้องการต่าง ๆ การดำเนินการในขั้นนี้ควรให้เสร็จก่อนเปิดภาคเรียนแรก เพื่อที่จะได้ดำเนินการได้ทันทีในต้นปีการศึกษา

3. ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Implementation)

3.1 เมื่อจัดแผนฯ เสร็จแล้ว และลงมือปฏิบัติ ขณะเดียวกันควรเสนอคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเพื่อนำไปรวบรวมเป็นแผน กลุ่มโรงเรียนเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในลักษณะรวมของกลุ่ม เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน และช่วยให้มีการปฏิบัติได้จริง

3.2 ก่อนเริ่มปฏิบัติงานตามโครงการ จะต้องเตรียมบุคลากร เทคนิควิธีการ และทรัพยากรต่าง ๆ โดยการจัดการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนและวิธีการทำงาน เป็นต้น เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากร และแบ่งงานได้เหมาะสม

3.3 ปฏิบัติตามแผนฯ หรือปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคก็รีบพิจารณาหาทางแก้ไขปรับปรุงทันที โดยการพิจารณาและตัดสินใจร่วมกันของ คณะครู-อาจารย์

3.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยยึดตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ และมี

การตรวจสอบการปฏิบัติงานและผลงานอยู่เสมอเพื่อให้สามารถยืดหยุ่นในทางปฏิบัติได้เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรค เช่น อาจเร่งปฏิบัติงานในขั้นตอนใด หรือชลอในขั้นตอนใดในระหว่างปฏิบัติงานได้ แต่ก็สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในที่สุด

4. ขั้นการติดตามและประเมินผล (Follow-up Evaluation)

4.1 ควรมีการติดตามและตรวจสอบอยู่เสมอในระหว่างปฏิบัติ หรือจบขั้นตอนแต่ละขั้นตอน เพื่อพิจารณาผลงานหรือวัดผลงานว่าตรงตามที่กำหนดตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ เพื่อแก้ไขได้ทันทีดังที่กล่าวแล้วในขั้นที่ 3 ข้อ 3.4 และอาจร่วมกันกำหนดระยะเวลาของการติดตามและตรวจสอบตามความเหมาะสม (การตรวจสอบกระทำโดยคณะครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมาย)

4.2 ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ขั้นเตรียมการก่อนเริ่มโครงการระหว่างปฏิบัติงาน (อาจเป็นภาคการศึกษา ภาคละ 1 ครั้ง) และเมื่อสิ้นสุดโครงการ

4.3 ควรจัดให้มีระบบการรายงานโดยการตกลงกันในเรื่องระยะเวลา เพื่อแสดงความคืบหน้าของโครงการ โดยมีแบบรายงานถึงคณะกรรมการกลุ่มฯ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

การประเมินผลนั้น ควรพิจารณาถึงเครื่องชี้วัดความสำเร็จหรือผลของงาน เครื่องชี้วัดนี้ต้องเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น สมรรถนะทางการเรียน อาจดูได้จากอัตราการเลื่อนชั้น คะแนนสอบการผ่านจุดประสงค์ต่าง ๆ ฯลฯ โดยเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมา หรือการสอบในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อเทียบผลการเรียนต้นปีและปลายปี เป็นต้น

การวางแผนมีขั้นตอนที่แตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลหลายประการ ดังนั้นการดำเนินงานของกระบวนการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ (พวงรัตน์ เกษรแพทย์. 2543 : 54)

1. ขั้นวางแผน คือกำหนดอนาคตที่ต้องการหรือสิ่งที่ต้องการให้เป็นในระยะเวลา กำหนด วิธีการดำเนินงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการไปจนถึงวิธีการตรวจสอบว่าการดำเนินงานได้ผลตามที่กำหนดวัตถุประสงค์

2. ขั้นปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนไปปฏิบัติ

3. ขั้นประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

นอกจากนั้น บางหน่วยงานอาจแบ่งขั้นตอนย่อย ๆ เพิ่มขึ้นอีก ได้แก่

1. จัดตั้งองค์การวางแผนที่เหมาะสม

2. จัดทำวิธีวางแผน

3. จัดรูปแบบโครงสร้าง และกลไกการบริหารเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการวางแผน และการนำแผนไปปฏิบัติ

4. สร้างเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์สถิติ/ข้อมูลในการวางแผน

สรุป กระบวนการวางแผนควรประกอบไปด้วยขั้นตอนอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการวางแผน ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินงานตามแผน และขั้นตอนติดตามและประเมินผล รายละเอียดในแต่ละขั้นตอน อาจจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของแผนนั้น ๆ

การวางแผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

การดำเนินงานโครงการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องโดยความร่วมมือของบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขสารเสพติด แก่นักเรียน นักศึกษาและเยาวชนของประเทศ โดยมีขั้นตอนที่สถานศึกษาดำเนินการในแนวใกล้เคียงกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 14-23)

1. ขั้นตอนเตรียมการวางแผน

ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาสารเสพติด ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของสารเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ วิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด ศึกษาสภาพความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ตามความสนใจ และสามารถ ศึกษารูปแบบ วิธีการป้องกัน บำบัดรักษา และการฟื้นฟูแก้ไขเกี่ยวกับสารเสพติด ศึกษานโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ มาตรการดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน แก้ไขสารเสพติดของสถานศึกษา

2. ขั้นตอนการวางแผน

ประชุมระดมความคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อวางแผนพัฒนาการดำเนินงานโครงการป้องกันสารเสพติด จัดทำแผนพัฒนาการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสัมพันธ์กับแผนดำเนินงานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการ จัดตั้งคณะทำงาน ประชุมคณะทำงาน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานโครงการป้องกันสารเสพติด

3. ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน

ประชุมบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ และคณะทำงานโครงการป้องกันปัญหาสารเสพติด จัดทำระบบข้อมูลนักเรียน นักศึกษา ที่มีภาวะเสี่ยง และเกี่ยวข้องกับการติดสารเสพติด ประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอนบูรณาการทุกกลุ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และแก้ไขสารเสพติดโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรม และป้องกัน และแก้ไขสารเสพติด เสริมสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา

4. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

- 4.1 จัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามผลโครงการป้องกันสารเสพติด
- 4.2 นิเทศติดตามผลการดำเนินงานโครงการสร้างการป้องกันสารเสพติดในแผนปฏิบัติการนิเทศ
- 4.3 สนับสนุนให้ขวัญและกำลังใจในการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด
- 4.4 สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด
- 4.5 การประเมินผลการดำเนินงานโครงการป้องกันสารเสพติดทั้ง 3 ระยะ ก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ โดยใช้ทั้งวิธีการประเมินตนเอง และการประเมินโดยบุคคลภายนอก
- 4.6 สรุปและจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด
- 4.7 นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด
- 4.8 ยกย่อง ชื่นชม และมอบเกียรติบัตรให้แก่บุคลากร และโรงเรียนที่ดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติดได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าสนใจ
- 4.9 ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติดแก่ สถานศึกษา และชุมชน

สรุป กระบวนการวางแผน มีความสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้มีการใช้ตัวบ่อนอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และมีประสิทธิภาพหรือการใช้ตัวบ่อนได้อย่างประหยัด การเรียนรู้กระบวนการวางแผน ซึ่งรวมถึงขั้นตอนของการวางแผนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการวางแผนที่ถูกขั้นตอนจะช่วยให้มีโอกาสปฏิบัติตามแผนมากยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันสารเสพติด

การดำเนินการตามแผนมักไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะแผนไม่สามารถไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือห่างไกลจากความเป็นจริงมาก บางแผนเมื่อดำเนินการไปแล้วประสบความล้มเหลวเพราะบุคคลเกี่ยวข้องในแผนขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน และไม่ได้มีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้น เมื่อมีการกำหนดแผนจึงไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของแผน หรือไม่มีความรู้สึกผูกพันกับแผนนั้น หรืออาจเป็นเพราะมิได้มาจากความต้องการหรือสภาพปัญหาที่แท้จริง คือแต่ละหน่วยงานย่อยในหน่วยงานใหญ่ต่างมีความต้องการและปัญหาไม่เหมือนกัน การกำหนดแผนเพื่อสนองความต้องการ หรือเพื่อแก้ปัญหาของแต่ละหน่วยงานย่อยจึงจำเป็นต้องแตกต่างกันนั้นคือ พยายามให้แต่ละหน่วยได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแทนที่จะทำการวางแผนโดยคนๆ เดียว นักทฤษฎีการบริหาร ได้พยายามคิดค้นหาวิธีการบริหาร ที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจัดว่าเป็นแนวคิดทางการ

บริหารที่ยอมรับกันในยุคปัจจุบันว่าเป็นแนวคิดทางการบริหารที่เหมาะสมกับยุคสมัย สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะคำนึงถึงความสำคัญของผู้ร่วมงานทุกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีที่มาจากแนวคิดทางการบริหารงานเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Approach) และการบริหารเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) บุคคลสำคัญที่เป็นผู้เริ่มต้นแนวคิดนี้ คือ แมรี พาร์คเกอร์ ฟอลเลท (Mary Parker Follet) โดยได้เขียนหนังสือและบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อบุคคลในการบริหารงานไว้เป็นจำนวนมาก (มัย สุขเยี่ยม. 2535 : 16; อ้างอิงจาก Hoy and Miskel. 1987; Citing Follet. 1941)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษาดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตราที่ 289 ที่ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษาอบรมตามความเหมาะสม เพราะความต้องการภายในท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2540) รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำขึ้นตอนบทบัญญัติแห่งธรรมนูญ ได้กำหนดหลักการ และทิศทางเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นเรื่องการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ จึงได้กำหนดเป้าประสงค์สำคัญคือให้มีการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการให้มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม รวมทั้งการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชน (คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา. 2542 : 8 – 9) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการบริหารเป็นยุทธศาสตร์สำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร สมองแนวคิดของทฤษฎีกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ที่เสนอแนะว่า ผู้นำควรให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (ทัศนาศาสตร์. 2539 : 12) อีกทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2537 : 178)

จากแนวคิดดังกล่าว การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้สมาชิกขององค์กรมีความเข้าใจ เกิดความผูกพันในหมู่คณะ สามารถปฏิบัติงานตามนโยบายและสำเร็จตามเป้าหมาย อันเกิดจากความร่วมมือกันเป็นอย่างดีของบุคคลในหน่วยงาน

การทำงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการดำเนินการหลายรูปแบบ แต่การทำงานดังกล่าวต้องมีหลักของการทำงานดังที่สมนึก ปัญญาสิงห์ ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการทำงานแบบ

มีส่วนร่วมดังนี้ (สมนึก ปัญญาสิงห์. 2542 : 27)

1. เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหา (People-centred Management) กล่าวคือ เน้นบทบาทของประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชุมชนเป็นเจ้าของเรื่อง เจ้าของโครงการ เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทแก้ไขปัญหาด้วยพลังความรู้ความสามารถของตนเองมากขึ้น หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ให้การสนับสนุนเรื่องเทคนิควิชาการ ความรู้ ตลอดจนงบประมาณสมทบ

2. พัฒนาขีดความสามารถและสร้างพลังกลุ่มชุมชนให้เข้มแข็ง (People Empowerment) “ช่วยให้เขาคิด” ไม่ใช่ “คิดให้เขา” และ “ช่วยให้เขาทำ” ไม่ใช่ “ทำให้เขา” (Work with not work for) ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มหรือองค์กรเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการพึ่งตนเองได้

3. พัฒนาระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากชุมชน (People's Participation) ได้แก่ การวิเคราะห์ การเสนอแนะ การวิจารณ์ การตรวจสอบอย่างเปิดเผย โปร่งใส ช่วยคิด แนะนำ ปรับปรุง เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานรัฐกับองค์กรประชาชน และการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เป็นต้น

4. การมีหุ้นส่วนในกระบวนการพัฒนาและการทำงานร่วมกัน (Partnership) ผันกำลังความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การแก้ไขปัญหาหาเสวยยติตจําเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับภาคและระดับท้องถิ่น องค์กรเอกชน และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากปัญหาหาเสวยยติต ในอดีตการทำงานของหลายหน่วยงานมีลักษณะแย่งกันทำซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็นขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และมักจะเผชิญหน้าต่อต้านกันจนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนั้นการทำงานแบบพหุภาคีจึงเป็นการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจกันรับผิดชอบแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์และสามัคคี ไม่ใช่งานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือเป็นงานฝักจากหน่วยงานอื่น ซึ่งจะเป็นการบั่นทอนพลังความร่วมมือและการทำงานแบบมีส่วนร่วม

5. การดำเนินโครงการและกิจกรรมร่วมกัน (Performance) เช่น การสร้างผลงานและการติดตามตรวจสอบประสิทธิผลประสิทธิภาพของโครงการ เช่น ใช้งบประมาณน้อย แต่ได้ผลงานมาก ไม่มีการสูญเปล่า ทำได้อย่างประหยัด ใช้ทรัพยากรบุคคลน้อย คุ่มค่าและที่สำคัญคือ แก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชนได้

ขั้นตอนการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในระดับชุมชนควรประกอบด้วย

1. ร่วมคิด เป็นการระดมสมอง พัฒนาทรัพยากรทางปัญญา สํารวจ วิเคราะห์ปัญหาหาสาเหตุของปัญหา ศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน วิเคราะห์ความต้องการและหาวิธีจะบรรลุดังความต้องการ ถ้าผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความสนใจตรงกับปัญหาและความต้องการของ

ชุมชน จะทำให้การมีส่วนร่วมเริ่มแรกเป็นไปได้ด้วยดี ไม่เฉื่อยชา นอกจากนี้การชี้แจงเหตุผล การประชาสัมพันธ์ และแรงจูงใจกระตุ้นให้ระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

2. ร่วมนำ นำเอาความคิด ข้อเสนอที่มีมติร่วมกันไปปฏิบัติ หรือนำเอาความคิด ข้อเสนอแนะให้ชุมชนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่ตัวแทนชุมชนไม่สามารถตัดสินใจแทนชุมชนได้ ตลอดจนร่วมกันเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

3. ร่วมทำ ลงมือปฏิบัติตามโครงการและกิจกรรม ทำให้เกิดความโปร่งใส ถูกต้อง ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีความรักสามัคคี ความพึงพอใจในหมู่คณะ จิตสำนึก จิตใจพัฒนา มีวินัย และทำงานอย่างมีหลักการและรับผิดชอบ (A Sense of Accountability)

4. ร่วมแก้ ช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการและกิจกรรม แก้ไข ปรับปรุงเทคนิควิธีการทำงาน เช่น ความพร้อม ความคล่องตัวในการทำงาน เป็นต้น

5. ร่วมใจกันติดตามและประเมินผล ติดตามการทำงานเป็นระยะ และสรุปบทเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแนวทางและวิธีการทำงานในครั้งต่อไป

เพราะฉะนั้นขั้นตอนการทำงานแบบมีส่วนร่วม อาจสรุปได้สั้น ๆ ว่า “ร่วมคิด ร่วมนำ ร่วมทำ ร่วมแก้ และร่วมใจกันสรุปบทเรียน”

ปัจจัยบางประการที่ทำให้การทำงานแบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ

1. ปัจจัยภายใน

1.1 วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ และพฤติกรรมของผู้นำในองค์กร

1.2 ความรู้ ความสามารถ ความศรัทธา การยอมรับ และบารมี (Charisma) ของผู้นำในองค์กร

1.3 ความซื่อตรง ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ และสนับสนุนคนที่มีความสามารถให้มีโอกาสทำงาน ปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำและสมาชิกในองค์กร

1.5 ผู้นำและสมาชิกช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งบั่นทอนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

1.6 ประชุมปรึกษาหารือ แสวงหาความร่วมมือร่วมใจ (Collective Will) ภายในองค์กรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.7 ส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) และประยุกต์ใช้หลักการทำงานแบบประชาธิปไตย

1.8 สนับสนุนสมาชิกภายในองค์กรให้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทำงานให้มากขึ้น เช่น การฝึกอบรมการทำงานเป็นหมู่คณะ (Teamwork) หรือวิธีการทำงานที่เน้นทีมงาน ผู้ร่วมงาน เพื่อนร่วมงาน เป็นหลัก (Staff-centred Approach) ทั้งนี้

เพื่อพัฒนาทีมงาน สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร และสามารถทำงานแบบมีส่วนร่วมได้

1.9 ภูมิหลังความรู้ ความเข้าใจ ความเสียสละ จิตสำนึก การทำงานแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร

2. ปัจจัยภายนอก

เครื่องชี้วัดที่บ่งบอกว่ารัฐบาล (ประเทศชาติ) สนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วมคือ

2.1 การยอมรับแนวความคิด สาระสำคัญพื้นฐาน และปรัชญาการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.2 โครงการพัฒนาต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.3 พรรคการเมือง องค์กรทางการเมืองเห็นด้วยกับการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.4 บรรจุแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในนโยบายเศรษฐกิจและสาธารณสุขระดับชาติ

2.5 ทบทวนหลักสูตรการศึกษา เพื่อสนับสนุนกระบวนการการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ

2.6 เอกสารสิ่งพิมพ์ของรัฐ สนับสนุนกระบวนการการทำงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กรและชุมชน

2.7 สื่อรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ของรัฐ สนับสนุนกระบวนการการทำงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กรและชุมชน

2.8 หน่วยงาน องค์กรของรัฐ มีความพร้อมที่จะผสมผสานกิจกรรมและตอบสนองข้อเสนอของชุมชน

2.9 ข้อตกลงระหว่างประเทศ สนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.10 กฎระเบียบหรือคำสั่งการบริหารราชการไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กรและชุมชน

2.11 งบประมาณและการเงินการคลังอำนวยความสะดวกหรือจูงใจให้เกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2.12 รัฐบาลมีความตั้งใจและความสามารถที่จะกระจายอำนาจในการวางแผนและการตัดสินใจไปยังท้องถิ่น

ความจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการปฏิบัติงานตามแผนที่ผ่านมานในอดีต การดำเนินงานตามแผนไม่ประสบความสำเร็จ สาเหตุหนึ่งเกิดจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีส่วนร่วมในการทำงานตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ไม่มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการวางแผน และไม่เกิดความรู้สึกผูกพันกับกลุ่มบุคคลในการทำงานวางแผนดังกล่าวได้ สาเหตุประการที่สองเกิดจากบุคคลที่ดำเนินการวางแผนไม่รู้สภาพปัญหาที่แท้จริง จึงไม่มีความ

ต้องการที่จะร่วมกันวางแผนแก้ปัญหา สาเหตุประการที่สามหน่วยงานย่อยต่างมีความต้องการแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน การกำหนดแผนเพื่อสนองความต้องการ เพื่อแก้ปัญหาของแต่ละหน่วยงานจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละหน่วยงานจึงต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย แทนที่จะวางเพียงคน ๑ เดียว ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน จึงมีความจำเป็นอย่างมาก (ธรรมรส โชติคุณุชร. 2536 : 228) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเกิดความเป็นประสิทธิภาพ และประสิทธิผลแตกต่างจากการบริหารรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ควมมีประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความสำเร็จของเป้าหมาย ส่วนควมมีประสิทธิภาพพิจารณาเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของความสำเร็จตามเป้าหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพ คือ อัตราส่วนระหว่างการผลิตและปัจจัยการผลิต ดังนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเชิงความคาดหวังว่าทำให้เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจของการบริหารให้ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานของพนักงานให้ดีขึ้นเพิ่มขวัญและความพอใจในงานของพนักงานให้ดีขึ้น ช่วยให้องค์การตอบสนองต่อความต้องการของสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้พฤติกรรมของบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์การโดยการปฏิบัติงานและขวัญของแต่ละบุคคลสนองความต้องการทางจิตใจตามทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ และทฤษฎีการจูงใจของเฮอริเบอร์ก เพราะการตอบสนองโดยวิธีการต่าง ๆ นั้นยังขาดการตอบสนองการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่แท้จริง ดังนั้น โอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นการตอบสนองความต้องการ ความสมหวัง ความเชื่อถือตนเองอันเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ได้ บุคลิกภาพกับองค์การเท่าที่เป็นอยู่ ความขัดแย้งระหว่างความต้องการของบุคคลตามบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลและความคาดหวังขององค์การมีความขัดแย้ง สร้างความคับอกคับใจและเป็นผลเสียแก่ทุกฝ่าย แต่การบริหารโดยการมีส่วนร่วมสามารถคลี่คลายข้อขัดแย้งดังกล่าวได้ เพราะการที่ให้โอกาสแก่บุคคลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การ พวกเขาสามารถควบคุมการทำงานของพวกเขาเองที่จะใช้ความสามารถและสร้างความสำเร็จได้ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและกำลังใจของพนักงานอันเป็นผลให้เกิดการยอมรับและมีความผูกพันระหว่างบุคลากรด้วยกันและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น รายละเอียดของประโยชน์การบริหารโดยการมีส่วนร่วมมีดังนี้ (ธรรมรส โชติคุณุชร. 2536 : 230) เมื่อผู้ร่วมงานใดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงแทนที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความราบรื่นมากขึ้นความไม่พอใจการร้องทุกข์น้อยลงความผูกพันของบุคลากรกับองค์การจะรู้สึกผูกพันมากขึ้น ความไม่พอใจการร้องทุกข์น้อยลง

ความผูกพันของบุคลากรกับองค์กรจะรู้สึกผูกพันมากขึ้น บุคลากรจะไว้วางใจฝ่ายบริหาร
 ง่ายขึ้นเพราะผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับการเปลี่ยนแปลงและไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การ
 ตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้นก่อให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้มี
 ผู้กล่าวเพิ่มเติมประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างความสามัคคีและรวมพลังของ
 บุคคลในองค์กร ให้ทราบถึงความต้องการขององค์กรทั้งหมด เพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงาน
 ให้สูงขึ้นลดความเฉื่อยชาในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ลดความขัดแย้งและการต่อต้าน
 จากพนักงานระดับต่ำ สร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตของคนในองค์กรดีขึ้น
 เพิ่มผลผลิตในองค์กร สร้างสรรค์หลักการประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร ลดค่าใช้จ่ายในการ
 บริหารงานใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดทำให้ผู้ร่วมงานมีผลงานดีขึ้น (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์.
 2540)

การบริหารงานของโรงเรียนโดยอาศัยการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. ได้แนวความคิดหลากหลาย ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสปรึกษาหารือ ตั้งเป้าหมาย
 ร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้ได้ระดมความคิดที่หลากหลาย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนปฏิบัติงานต่อไป
2. เกิดความผูกพัน การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมมีผลในเชิงจิตวิทยา คือ
 จะทำให้คนเกิดความรู้สึกยอมรับและผูกพันกับเรื่องที่ได้เสนอความคิดหรือร่วมพิจารณาให้
 ความเห็น และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจที่จะช่วยกันผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป
3. ลดการต่อต้าน ถ้าจะมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอะไรก็ตาม หากใช้กลยุทธ์ให้
 ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยลดความรู้สึกของการต่อต้านได้มากเพราะการได้มีโอกาส
 รับทราบข้อมูลและเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้คนเกิดความเข้าใจและยอมรับได้
 มากขึ้น
4. เสริมสร้างกำลังใจ การมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะโดยตัวบุคคลหรือการทำงาน
 ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ทุกคนรู้สึกว่ามีคุณค่า ได้รับการยอมรับ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
 และมีทีมงานร่วมคิดร่วมรับผิดชอบ เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้เกิด
 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น
5. สื่อสารทั่วถึงและการเรียนรู้ร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการ
 ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างบรรยากาศให้ได้มีการสื่อสารกันได้ดีกว่าเครื่องใด ๆ ทั้งสิ้น
 เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ และความคิดเห็น
 ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วทั่วถึง และถูกต้อง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
 ร่วมกันอีกด้วย
6. ทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม นอกจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ความสามารถ
 มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างการทำงานเป็นทีมให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม ทั้งในฐานะเป็น

สมาชิกของกลุ่ม ของทีมงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ปัญหา และตัดสินใจร่วมกัน และเมื่องานสำเร็จลุล่วงไปได้ สมาชิกผู้ร่วมทีมงานจะเกิดความรู้สึกภูมิใจในความสำเร็จนั้นร่วมกัน และยังมีผลต่อเนื่องถึงความผูกพันกับงานและความรักในงานมากขึ้นด้วย

สรุป ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและกำลังใจของพนักงานอันจะเป็นผลให้เกิดการยอมรับ และมีความผูกพันระหว่างบุคลากรด้วยกันและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

การวางแผนป้องกันสารเสพติดจะดำเนินการได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระดมความร่วมมือจากบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ หลายระดับ เพื่อให้ได้ความคิด พลังสร้างสรรค์ และร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสานประโยชน์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมเด่นชัดอย่างน้อย 4 ประการ คือ เป็นนักเรียนที่สามารถปฏิเสธสิ่งเสพติดทั้งมวล ไม่เล่นการพนัน ไม่หมกมุ่นมัวเมากับสื่อลามก และไม่ใช้ความรุนแรงจนก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท ถ้านักเรียนทุกคนปลอดจากภัยจากสิ่งเหล่านี้อย่างถาวร โรงเรียนนั้นจะได้รับการยกย่องว่าเป็นโรงเรียนสีขาว ดังนั้น สิ่งสำคัญในการทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนสีขาวได้ คือความร่วมมือของบุคคลที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยมีชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

เทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผน

ในการวางแผนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนมีหลักการอยู่ว่าควรให้ผู้บริหารทุกหน่วยงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด เพื่อที่จะให้ได้แผนที่ตรงลักษณะปัญหาหรือความต้องการทุกหน่วยย่อยในหน่วยใหญ่ มีเทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 78-82)

เทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนที่สำคัญประการที่ 1 คือ การระดมพลังสมอง (Brain Storming) เป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดในการแก้ปัญหาหรือสร้างแผนให้มากที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 78-79) เพื่อดำเนินการขั้นต่อไป วิธีการคือ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับนโยบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะได้ให้มีการประชุมในระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายช่วยกันแสดงความคิดเห็นเปิดหาหนทางในการแก้ปัญหาหรือดำเนินงานตามนโยบายที่ปรารถนา การระดม พลังสมองนี้เป็นที่นิยมใช้กันมากในการวางแผน เพราะการระดมพลังสมองแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนและทุกคนมีความพึงพอใจต่อวิธีการเลือกสรรมาแล้วครั้งหนึ่ง การรวบรวมความคิดที่มาจากการระดมพลังสมองที่ดีมีกฎเกณฑ์ที่สำคัญ 4 ประการ กล่าวคือ การแสดงความคิดเห็นจะต้องมีความเป็นกลาง นั่นคือ มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือการประเมินความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยถ้อยคำรุนแรงหรือเป็นการสบประมาทยั่วให้เกิดความโกรธเพราะความอับอายที่ถูกสบประมาทหรือถูกดูหมิ่นดูแคลนต้องระงับความคิดอันรุนแรงอย่างเสรี การแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงย่อมนำมาซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่มักชี้ให้เห็นดังเหตุและผลอย่างชัดเจน เป็นการช่วยเน้นถึงน้ำหนักของปัญหา ซึ่งในกลุ่มหนึ่ง ๆ โดยปกติ

แล้วการที่จะได้มาซึ่งความเห็นอย่างรุนแรงมีไม่มากนักตอบรับปริมาณ และความหลากหลายของความคิดเห็นเพราะยังมีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นมากเท่าใดย่อมจะนำมาซึ่งวิถีทางในการแก้ปัญหาที่ดี และมีเหตุผลมากเพียงนั้น หากทางที่จะผสมผสาน และปรับปรุงแนวความคิดเข้าด้วยกัน เพราะความคิดเห็นที่ผสมผสานแล้ว ย่อมเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีและอาจกลายเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ขึ้นมาได้ การระดมพลังสมองนี้นอกจากจะทำให้บุคคลจำนวนมากมีส่วนร่วมในการวางแผนแล้วงานวิจัยยังพบว่าสามารถได้แนวคิดต่างๆ ในการวางแผนมากกว่าการคิดวางแผนเพียงคนเดียวถึงร้อยละ 65-93

เทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนที่สำคัญประการที่ 2 คือ การประชุมแบบเผชิญหน้า (Confrontation Meeting) เป็นวิธีการที่สร้างขึ้นเพื่อระดมทรัพยากรขององค์การในการแก้ปัญหาหรือกำหนดโครงการต่างๆตามนโยบายที่เป้าหมายขององค์การมีการลำดับความสำคัญก่อนหลังของปัญหาและกิจกรรมที่ต้องการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ภายหลังเมื่อค้นพบปัญหาหรือเมื่อทราบนโยบายและเป้าหมายขององค์การแล้วจึงกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ การประชุมแบบเผชิญหน้ามีจุดมุ่งหมายที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆในองค์การนั้นโดยการนำเอากลุ่มต่างๆเหล่านั้นมาร่วมกันทำงาน หรือหาทางวางแผนด้วยกันเพื่อจะได้ลดหรือจำกัดความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันและต่างคนต่างทำงานเป็นเอกเทศ สามารถสร้างความสมานสามัคคีให้กับทุกคนที่มาเกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมในการประชุมแบบเผชิญหน้าและเตรียมตัวเตรียมใจที่จะต้องเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการวางแผนประการสำคัญสามารถสร้างความรู้สึกให้กับบุคคลในองค์การว่า ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนให้กับองค์การทุกขั้นตอน

เทคนิคการมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนที่สำคัญประการที่ 3 คือ การมีคณะกรรมการที่ปรึกษา (Consulting Committee) กลุ่มหรือคณะกรรมการที่ปรึกษานี้อาจได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการหรือชั่วคราวก็ได้ จุดมุ่งหมายที่ตั้งขึ้นก็เพื่อให้กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ในองค์การคณะกรรมการหรือกลุ่มที่ปรึกษาจะช่วยให้การวิเคราะห์และแก้ปัญหาเสนอแนะแนวความคิดต่างๆ ประกอบการวางแผนและจัดโครงการช่วยให้คณะทำงานอื่นๆมีความสามารถในการตัดสินใจ ช่วยในการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานความสามารถในการเป็นผู้นำช่วยให้คำแนะนำ เมื่อกลุ่มมีวิธีการแก้ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานของสมาชิกอื่นๆในคณะทำงาน ระบบคณะกรรมการที่ปรึกษานี้ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์งาน (Diagnosis) จัดรูปแบบการปฏิบัติงาน (Action Pattern) และการตัดสินใจ (Decision) ในการกำหนดแผนงานคณะกรรมการที่ปรึกษามีบทบาทคอยเสนอแนะและร่วมมือทำงานนั้นด้วย โดยจะคอยสอบถามชี้แนะแสดงบทบาทให้ดูและตรวจสอบการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลาและอย่างสม่ำเสมอ

การรวมพลังป้องกันสารเสพติด ด้วยกระบวนการ AIC

กระบวนการ AIC “รวมพลังสร้างอนาคต” (Appreciation – Influence - Control) เป็นกระบวนการบริหารวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้เพื่อการวางแผนงานป้องกันสารเสพติดมีแนวคิดและวิธีการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 14)

แนวคิดด้วยกระบวนการ AIC

กระบวนการ AIC เป็นระบบการสร้างทีม โดยอาศัยบทเรียนและประสบการณ์จากผู้เกี่ยวข้องมาผสมผสานกัน เพื่อการมองไปในอนาคต

กระบวนการ AIC เป็นวิธีการที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันทำงานร่วมกันคิด มองอนาคต ช่วยกันหาจุดร่วมที่เป็นคุณค่า หรือกำหนดเป้าหมาย กำหนดอุดมการณ์ร่วมกัน แล้ววางแผนเพื่อดำเนินงานร่วมกัน

กระบวนการ AIC เป็นเรื่องของการบริหาร การวางแผนและการมองอนาคต ดังนั้นจึงต้องรู้ว่าสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร แล้วอยากให้อนาคตเป็นอย่างไรโดยทุกคนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม กระบวนการนี้เป็นการปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยความรักหรือความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน เป็นการคิดทางบวก จึงทำให้ผู้ร่วมงานร่วมมือปฏิบัติอยู่บนรากฐานของความรัก ความเมตตา โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

หลักการของกระบวนการ AIC

กระบวนการ AIC เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีจุดเน้น 4 ประการ

1. เน้นการรวมพลังเข้าด้วยกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์โดยปฏิบัติการร่วมกัน และวิถีทางแห่งการทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์
2. เน้นความเป็นกระบวนการ และใช้วิธีการอันเป็นองค์รวม คือ มีการใช้ทั้งธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ และการบริหารจัดการ
3. เน้นการคิดทางการสร้างสรรค์และการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านการกระทำ คือ การคิดร่วมกันในทางสร้างสรรค์ การปฏิบัติการร่วมกันด้วยความรัก หรือการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้ร่วมกันจากการกระทำจริง จึงจะทำให้เกิดระบบการเรียนรู้และเกิดพลังสร้างสรรค์ได้อย่างเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความดี
3. เน้นเรื่องอนาคต หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตหรือแม้กระทั่งสิ่งที่กำลังเกิดอยู่ในขณะนี้ เราเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้อีกแล้วแต่อนาคตเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และเมื่อเราทราบอนาคต เราเห็นคุณค่าในอนาคตร่วมกันแล้วพลังสร้างสรรค์ก็จะตามมา

องค์ประกอบของการรวมพลังสร้างสรรค์

การรวมพลังสร้างสรรค์ตามกระบวนการ AIC มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีการสร้างทีมของวิทยาการหรือผู้ประสานงานที่เข้าใจเทคนิค AIC
2. ต้องรู้ว่าใครมีส่วนได้เสียในระบบที่กำลังจะทำงานหรือให้ผลร้ายกับระบบที่กำลังคิด

ปรับปรุง

3. การประชุมร่วมกันเพื่อร่วมวางแผนงาน โดยเชิญผู้แทนของทุกกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียมาวางแผนงานร่วมกัน

4. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้จากการประชุมร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนตามกระบวนการ AIC

ขั้นที่ 1 A : Appreciation คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึก หรือแสดงการต่อต้าน หรือวิพากษ์วิจารณ์ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ การบรรยาย เขียนและคำพูดว่า “ท่านเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไรและท่านอยากจะเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร” ซึ่งจะทำให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผลและความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออก โดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังรวม” ขึ้น ในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ในช่วงของการแสดงออกของแต่ละคน อยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัย และสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการมองจากสภาพปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในปัจจุบัน นั่นคือการใช้ “จินตนาการ” ดังกล่าว ช่วยให้เกิด “วิสัยทัศน์” ได้ง่ายขึ้นและเมื่อนำ “วิสัยทัศน์” ของแต่ละคนมารวมกัน ก็จะมี “พลัง” มากขึ้น กลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” หรือ “อุดมการณ์ร่วม” ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาอย่างสูงสุดร่วมกัน” นั่นเอง

ขั้นที่ 2 I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่ มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญ หรือ “ยุทธศาสตร์” ที่จะให้บรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” หรือ “อุดมการณ์ร่วม” ของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด

ในขั้นนี้ ทุกคนยังมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” หรือ “อุดมการณ์” นั้น ประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะและพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการในการพิจารณาเลือก “วิธีการสำคัญ” ดังกล่าว สมาชิกกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ “วิธีการ” ที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุดทั้งนี้โดยมี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” อย่างละเอียดว่าทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร ใครรับผิดชอบ เป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือจะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณว่าเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่เห็นว่า

ควรระบุไว้

ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมัครงจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” ให้ตนเอง เพื่อ “ควบคุม” ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมาย หรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด

นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือให้ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกัน กำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด ในการมีส่วนร่วม วางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษามีส่วนร่วมดำเนินการวางแผนป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดโดยการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการป้องกันสารเสพติด การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสารเสพติด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ตามแนวนโยบายการป้องกันสารเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยดำเนินการจัดทำโครงการวางแผนป้องกันสารเสพติด การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานตามโครงการวางแผนป้องกันสารเสพติด

3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามแผนป้องกันสารเสพติด ปฏิบัติงานตามปฏิทิน ปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในโครงการป้องกันสารเสพติด และการมีส่วนร่วมนิเทศติดตามกำกับ การดำเนินงานตามโครงการป้องกันสารเสพติด

4. การมีส่วนร่วมประเมินผล ตามแผนป้องกันสารเสพติด ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตาม โครงการการป้องกันสารเสพติด ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการการป้องกันสารเสพติด

ปัจจัยที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติด

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีปัจจัย ด้านอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียน และประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ปัจจัยด้านอาชีพ

สมหมาย วัฒนศิริ (2529 : 83) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีลักษณะอาชีพที่ต่างกัน ทำให้มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนต่างกัน

ชมแข พงษ์เจริญ (2542 : 80) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมโรงเรียนของผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน ทำให้มีเวลาไม่เหมือนกัน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้ต่างกัน

2. ปัจจัยด้านวุฒิการศึกษา

กอบแก้ว สุวรรณงูร (สุวิทย์ จำปา. 2532 : 157; อ้างอิงจาก กอบแก้ว สุวรรณงูร. 2526 : 488) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของพัฒนาการที่มีวุฒิจบปริญญาและไม่จบปริญญา ตามความคิดเห็นของนักวิชาการ ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่าพัฒนาการที่มีวุฒิจบปริญญา มีแนวโน้มการปฏิบัติงานประสานและด้านการส่งเสริมเผยแพร่ได้ดีกว่าพัฒนาการที่มีวุฒิไม่จบปริญญา ผลการวิจัยนี้เน้นให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีสถานภาพเดียวกัน ผู้ที่มีคุณวุฒิสองกว่ามีแนวโน้มการปฏิบัติงานได้ดีกว่า

สำนักงานเขตการศึกษา 6 (2535 : 65 – 69) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนและความต้องการการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาในเขตการศึกษา 6 พบว่าการศึกษาของผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง มีความต้องการและคาดหวังต่อสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ธวัช พรธิปัญญบุตร (2541 : 105) ได้ทำการศึกษาวิจัยการศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเห็นความสำคัญของการเมืองมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาต่ำ

ชมแข พงษ์เจริญ (2542 : 80) ได้ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมของโรงเรียน พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงเห็นประโยชน์ มีความเข้าใจในกิจกรรมของโรงเรียน

3. ปัจจัยที่ตั้งของโรงเรียน

ปรีชา บุญคมรัตน์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโรงเรียนที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง มีการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองมีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตอำเภอเมือง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 94) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คณะกรรมการการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารโรงเรียน ปัจจัยประการแรก คือ โรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล ปัจจัยประการที่สองคณะกรรมการการศึกษาที่มีที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงเรียน

4. ปัจจัยด้านประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน

ฉอาน วุฑฒิกรรรมรักษา (2526 : 120) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท พบว่าผู้นำท้องถิ่น มีสถานภาพทางสังคมในระดับที่ดีมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมด้อยกว่าได้แก่ประชาชนทั่วไป ดังนั้น บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมที่ดี มักแสดงความคิดเห็นและร่วมประชุมในปริมาณมากกว่าประชาชนทั่วไป

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540 : 147) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่องปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับโรงเรียนในฐานะศิษย์เก่าของโรงเรียน ความเป็นผู้นำท้องถิ่น ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียนของตนในชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมกับการบริหารโรงเรียน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 94) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือการมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน

สรุป จากแนวคิดและผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัยที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

สมิท (อานาจ ประสาททอง. 2537: 38; อ้างอิงมาจาก Smith. 1971 : 2377-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผนและพัฒนาการศึกษาในรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า

1. คณะกรรมการการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และประชาชน มีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

2. คณะกรรมการการศึกษา และประชาชนไม่เห็นด้วยที่โรงเรียนดำเนินการโดยไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมรับรู้

3. คณะกรรมการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนเห็นตรงกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิม หากเปิดโอกาสให้คณะกรรมการการศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

สโตคิลีย์ (Stokely. 1978 : 6026-6027A) ได้ร่วมกับโรงเรียน และชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย ทำการวิจัย เพื่อประเมินผลการป้องกันสารเสพติด โดยใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ เพื่อประเมินจากผลที่ได้รับ และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันสารเสพติดของนักเรียน และผลงานของครู แนะนำประจำโรงเรียน ส่วนวัตถุประสงค์ที่ยังต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ การประสานสัมพันธ์ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนของนักเรียน และการจัดสรรเงินงบประมาณ

บอสตรอม (Bostrom. 1995 : 2200-A) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนโดยโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบริการ ผลการวิจัยสรุปว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้ เต็มใจ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการในทางสร้างสรรค์ ชุมชนจะเจริญก้าวหน้า ครูในเขตชนบท ต้องมีศักยภาพเป็นผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการพัฒนาชนบท ผู้บริหารโรงเรียน เป็นตัวจักรสำคัญที่จะประสานงานขอความร่วมมือจากชุมชนเพื่อให้การจัดกิจกรรมของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ งานหลักของโรงเรียน คือการให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือผู้ใหญ่อย่างเท่าเทียมกัน วัฒนธรรมของชุมชนมีอิทธิพลต่อการอยู่ร่วมกัน การดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชน

งานวิจัยภายในประเทศ

วรรณิกา บุญยमानพ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาในแหล่งเสื่อมโทรม กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการให้การศึกษาเรื่องสารเสพติดในปี พ.ศ. 2523 ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และเอกชนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสารเสพติด ควรให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการป้องกันสารเสพติดแก่เด็กเพิ่มมากขึ้น

ปราณี สร้อยสุนทร (2527 : 58) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าในการป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษานั้น โรงเรียนจะดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้จะต้องได้รับการบริการสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีงบประมาณสนับสนุนที่จะให้บุคลากรทำงานได้เต็มที่ตลอดเวลาทั้งในและนอกเวลาราชการ นอกจากนั้นจะมีการบริหารงาน การจัดระบบงานที่จะป้องกันสิ่งเสพติดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารและครูในโรงเรียนจึงเป็นผู้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

เรื่องชัย บุญศักดิ์ (2527 : 119) ได้เสนอว่าผู้บริหารควรมีการวางแผนร่วมกับ
ผู้ปกครองและนักศึกษาในการกำหนดนโยบายการป้องกันสารเสพติดให้ชัดเจนต่อเนื่องโดย
การส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการประกอบกิจการต่างๆ เช่น กีฬา ดนตรี ใน
สถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทุกคน จะต้องร่วมมือร่วมใจ สอดส่องดูแลพฤติกรรมของ
นักศึกษา เพื่อหาทางป้องกัน และช่วยเหลือแก้ไขในโอกาสต่อไปได้ทันทั่วทั้งที่

ผาสุข พลสุริฉาย (2528: บทคัดย่อ) ได้สรุปการศึกษาทัศนะของสหวิชาชีพต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในงานบำบัดการติดยาเสพติดให้โทษ เสนอแนะว่า
งานบำบัดการติดยาเสพติดให้โทษนั้น ควรมีการนำเอาครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการ
บำบัดรักษาตลอดจนรณรงค์ ให้มีการนำเอาชุมชนมีส่วนร่วมในการบำบัดรักษา ผู้ติด
ยาเสพติดให้โทษ และกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนสนับสนุนและร่วมมือกับอาสาสมัคร ในการ
ปฏิบัติด้านบำบัดรักษาอีกทางหนึ่งด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 40 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในเขตเทศบาล 8 โรงเรียน นอกเขตเทศบาล 32 โรงเรียน รวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา จำนวน 600 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาจังหวัดสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวน 300 คน จำแนกโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาตามสถานที่ตั้งเป็นโรงเรียนในเขตเทศบาลจำนวน 4 โรงเรียน และโรงเรียนนอกเขตเทศบาลจำนวน 16 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จำนวนร้อยละ 50 ของประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน จาก 20 โรงเรียน ดังรายละเอียด ตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

สำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	โรง เรียน	ในเขต เทศ บาล	นอก เขต เทศ บาล	จำนวน ประชา กร	โรง เรียน	ในเขต เทศ บาล	นอก เขต เทศ บาล	จำนวน กลุ่มตัว อย่าง
เมือง	4	-	4	60	2	-	2	30
แก่งคอย	4	2	2	60	2	1	1	30
หนองแค	4	2	2	60	2	1	1	30
หนองแซง	2	-	2	30	1	-	1	15
บ้านหมอ	6	2	4	90	3	1	2	45
พระพุทธบาท	6	2	4	90	3	1	2	45
วิหารแดง	4	-	4	60	2	-	2	30
มวกเหล็ก	4	-	4	60	2	-	2	30
หนองไค่น	2	-	2	30	1	-	1	15
วังม่วง	2	-	2	30	1	-	1	15
เฉลิมพระเกียรติ	2	-	2	30	1	-	1	15
รวม	40	8	32	600	20	4	16	300

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้ง โรงเรียน และประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ตามกระบวนการวางแผน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน และขั้นติดตามและประเมินผล โดยศึกษาวิธีการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

รายละเอียดของการสร้างแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน ได้แก่

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้เกี่ยวข้องกับข้อสมมุติฐานของการวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา

1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ประกอบอาชีพ ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา มีสถานที่ตั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนต่างกัน

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ศึกษา นิยาม ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ใน 4 ขั้นตอนของกระบวนการวางแผน

2.2 เขียนข้อคำถามของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด จำนวน 21 ข้อ ให้มีข้อคำถามที่ครอบคลุมกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติด

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเหมาะสม แล้วนำไปแก้ไข ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยพิจารณาข้อคำถามให้เหมาะสม สอดคล้องกับกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดและปรับปรุงข้อคำถามตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ

2.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกและปรับปรุงแล้ว จำนวน 21 ข้อเท่าเดิมไปทดลองใช้กับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน แล้วตรวจแบบสอบถามโดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.6 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .6526 - .8927

2.7 นำแบบสอบถามจากข้อ 2.6 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

2. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเครื่องมือวิจัย พร้อมนัดวัน เวลา สถานที่จัดส่งคืนแบบสอบถามดังกล่าว

3. ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ศึกษาในเทศก์ทุกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนให้กับผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ ได้รับคืน 272 ฉบับ เป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน 258 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละฉบับของแบบสอบถาม
3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/WIN ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1
2. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้านของแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการวางแผน 4 ขั้นตอน แล้วประเมินระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูตร (2535 : 77) โดยแปลค่าความหมายของคะแนน เฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะ

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน ตามสมมุติฐานข้อ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของเซฟเฟ้ Seheffe' test

3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน ตามสมมุติฐานข้อ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า t-test

3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน ตามสมมุติฐานข้อ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า t-test

3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน ตามสมมุติฐานข้อ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)
4. สถิติทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม (t-test)
5. สถิติทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวแปรอิสระหลายกลุ่ม (F-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทนค่าเฉลี่ย
S.D.	แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทนค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
F	แทนค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
SS	แทนค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน Sum of Squares
MS	แทนค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน Mean Squares
df	แทนระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ Degrees of Freedom
*	แทนนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางและคำบรรยาย ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏดังตารางที่ 4 – 5

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรด้าน อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	87	33.0
เกษตรกรกรรม	75	28.4
ค้าขาย	67	25.4
รับจ้าง	35	13.3
อื่น ๆ	4	1.5
รวม	268	100
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	148	55.2
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	118	44.0
อื่น ๆ	2	0.7
รวม	268	100
ที่ตั้งโรงเรียน		
ในเขตเทศบาล	76	28.4
นอกเขตเทศบาล	192	71.6
รวม	268	100.0

จากตาราง 4 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาคืออาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง และอื่น ๆ ตามลำดับ วุฒิการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 55.2 และมีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 44.0 ที่ตั้งโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตเทศบาลคิดเป็น

ร้อยละ 28.4 และมีที่ตั้งของโรงเรียนนอกเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 71.6

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		
1. ประเภทความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้แทนครู	52	19.4
2. ประเภทความสัมพันธ์กับโรงเรียนปานกลาง ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า, ผู้ทรงคุณวุฒิ	216	80.6
รวม	268	100

จากตาราง 5 พบว่า ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนร้อยละ 19.4 ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนร้อยละ 80.6

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ตามกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการวางแผน
ป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขั้นตอนของ
กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ขั้นตอนการเตรียมวางแผน	รวม	3.16	.74	ปานกลาง
1.1	การมีส่วนร่วมประชุมจัดทำแผนป้องกันสารเสพติด	3.39	.76	
1.2	การมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติการวางแผน ป้องกันสารเสพติด	3.36	.77	
1.3	การมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลสารเสพติดในชุมชน	3.07	.85	
1.4	การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารเสพติด	2.95	.85	
1.5	การมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหา สารเสพติด	3.05	.85	
2. ขั้นตอนวางแผนป้องกันสารเสพติด	รวม	3.33	.69	ปานกลาง
2.1	การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายป้องกันสารเสพติด	3.35	.75	
2.2	การมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ในการวางแผน ป้องกันสารเสพติด	3.35	.76	
2.3	การมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายโครงการวางแผนป้องกัน สารเสพติด	3.34	.78	
2.4	การมีส่วนร่วมกำหนดโครงการป้องกันสารเสพติด	3.32	.78	
2.5	การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมป้องกันสารเสพติด	3.39	.68	
3. ขั้นตอนปฏิบัติตามแผน	รวม	3.08	.68	ปานกลาง
3.1	การมีส่วนร่วมกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานโครงการป้องกัน สารเสพติด	3.04	.74	
3.2	การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามตามปฏิทินปฏิบัติงานป้องกัน สารเสพติด	3.10	.70	
3.3	การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการกิจกรรม ป้องกันสารเสพติด	3.11	.72	

ตาราง 6 (ต่อ)

กระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ขั้นการติดตามและประเมินผล	รวม	2.97	.63	ปานกลาง
4.1	การมีส่วนร่วมประชุมจัดทำแผนป้องกันสารเสพติด	3.02	.71	
4.2	การมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติการวางแผน ป้องกันสารเสพติด	2.69	.80	
4.3	การมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลสารเสพติดในชุมชน	2.98	.71	
4.4	การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารเสพติด	2.98	.69	
4.5	การมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหา สารเสพติด	3.03	.64	
4.6	การมีส่วนร่วมปฏิบัติวิธีดำเนินการประเมินผลสิ้นสุด ดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติด	3.03	.64	
4.7	การมีส่วนร่วมปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขโครงการป้องกัน สารเสพติด	3.04	.65	

จากตาราง 6 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผน
ป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางทุกขั้นตอนของกระบวนการวางแผน

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามอาชีพ

การวิเคราะห์ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	19.08	6.36	19.38*
ภายในกลุ่ม	254	83.34	.32	
รวม	257	102.42		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลปรากฏดังตาราง 7 - 11

ตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอาชีพต่างกัน

กลุ่ม	รับจ้าง	เกษตรกร	ค้าขาย	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
$\bar{X}$	2.74	2.93	3.08	3.49
รับจ้าง	2.74	.19	.34	.74*
เกษตรกร	2.93		.14	.55*
ค้าขาย	3.08			.40*
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.49			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ อาชีพรับจ้าง 2.74 เกษตรกร 2.93 ค้าขาย 3.08 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 3.49 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด มากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกร ค้าขาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

วุฒิการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ต่ำกว่าปริญญาตรี	148	2.90	.59	7.40*
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	118	3.44	.55	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน

ที่ตั้งของโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t
เขตเทศบาล	76	3.24	.52	1.87
นอกเขตเทศบาล	192	3.10	.66	

จากตาราง 10 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนต่างกัน

ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ประเภทมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก - ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู	52	3.71	.58	8.10*
ประเภทความสัมพันธ์กับโรงเรียนปานกลาง - ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ	216	3.00	.56	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดมากกว่า ประเภทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีขั้นตอนในการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน และประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2543 จำนวน 20 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ร้อยละ 50 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน จากการส่งแบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ ได้รับคืนเป็นฉบับสมบูรณ์ 268 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 21 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก

ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการการศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา เก็บข้อมูลคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พร้อมนัดวัน เวลา สถานที่จัดส่งคืนแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยประสานงานเจ้าหน้าที่ ศึกษาพิเศษทุกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่มีโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างสังกัด เพื่อจัดเก็บเครื่องมือวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติที่คำนวณค่าต่าง ๆ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/WIN ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา โดยพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกออกเป็นรายข้อและรายด้านทุกด้านของกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติด
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ดังนี้
 - 2.1 จำแนกตามอาชีพที่แตกต่างกัน วิเคราะห์โดยการหาค่า F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของเชฟเฟ้ Scheffe'-test
 - 2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน และประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่า t-test

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด

ตามกระบวนการวางแผนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำแนกตามอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งโรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ตามกระบวนการวางแผน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นติดตามประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโรงเรียนเผยแพร่ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่ทั่วถึง หรือใช้รูปแบบในการประชาสัมพันธ์ไม่หลากหลาย ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน จึงทำให้คณะกรรมการไม่เข้าใจนโยบายของโรงเรียน อาจเข้าใจผิดหรือไม่เห็นความสำคัญที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขจากบุคคลหลายฝ่ายของโรงเรียน อันประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน เหตุผลนี้อาจสอดคล้องกับแนวความคิดของ พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2527 : 60) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมอันดีต้องมีการแลกเปลี่ยน

ข้อมูล ข่าวดารกันทั้งสองฝ่าย และสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลเชษฐ์ สิงหรา ณ อยุธยา (2526 : 72) ที่กล่าวว่าหน่วยงานต้องมีการปรับปรุง สัมมนาให้มีการประสานงานและประสานสัมพันธ์กันอย่างจริงจังอยู่เสมอ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2542 : 45) ที่กล่าวว่าให้สมาชิกมีการประชุมปรึกษาหารือ แสวงหาความร่วมมือ ร่วมใจภายในหน่วยงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในหน่วยงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ อับเดล ฮาดี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537 : 185 ; อ้างอิงจาก Abdel Hady) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาในประเทศอียิปต์ ที่ได้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตย จำเป็นจะต้องปรับปรุงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรกำหนดเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับสถานศึกษา และประเด็นหรือกิจกรรมที่ประชาชนควรจะมีส่วน สอดคล้องกับแนวคิดของเลตเทอร์รี (ทัศนาศ วิชาลาภรณ์. 2539 : 36 ; อ้างอิงจาก Letteri. 1990 : 4292 – A) ที่ได้วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารและการบรรลุข้อตกลงในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์รูปแบบที่ไม่เหมาะสมของการสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าการสื่อสารที่ดีทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดการมีส่วนร่วมที่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดของ มัย สุขเอี่ยม (2535 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าวิธีการให้บุคลากรมีส่วนร่วมควรใช้หลาย ๆ วิธี เช่นการประชุมสัมมนา การเป็นคณะกรรมการวางแผนระดับต่าง ๆ และการให้ข้อมูลแก่กรรมการที่ถูกต้อง

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะอาชีพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละอาชีพต่างกัน ทำให้มีเวลาว่างไม่เหมือนกัน จึงมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้ต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชมแข พงษ์เจริญ (2542 : 80) ที่กล่าวว่าอาชีพต่างกัน ทำให้มีเวลาว่างไม่เหมือนกัน มีโอกาสร่วมกิจกรรมได้ต่างกันด้วย ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่พร้อมกันได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมหมาย วัฒนะศิริ (2529 : 83) ที่กล่าวว่าผู้ปกครองมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้ปกครองมีลักษณะอาชีพต่างกัน ทำให้มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนต่างกัน

3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนป้องกันสารเสพติด สอดคล้องกับแนวความคิดของ ธวัช พิริยปัญญาบุตร (2541 : 105) ที่กล่าวว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ เพราะเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของกิจกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของสำนักงานเขตการศึกษา 6 (2535 : 65 – 69) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง มีความต้องการ และคาดหวังต่อสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 179 - 181) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งหนึ่งก็คือประชากรมีการศึกษาดีจะมีทัศนคติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาดำ

4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานที่ตั้งในเขตเทศบาล กับสถานที่ตั้งนอกเขตเทศบาล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญทางด้านการคมนาคมสะดวก ทำให้การส่งข้อมูลข่าวสารถึงผู้รับได้รวดเร็วทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของจังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกันมาก ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของชมเชย พงษ์เจริญ (2542 : 80) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมของโรงเรียน ที่มีเขตที่อยู่อาศัยจังหวัดนนทบุรีต่างกัน พบว่า ผู้ปกครองที่มีเขตที่อยู่อาศัยต่างกันมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของโรงเรียนต่างกัน โดยผู้ปกครองที่อยู่ในเขตชุมชนชนบทมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีเขตที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง

5. ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดแตกต่างกับประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนศิษย์เก่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู มีหน้าที่ประจำที่ต้องปฏิบัติงานอยู่ที่โรงเรียน จึงมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานวางแผนป้องกันสารเสพติด สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2533) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมต่อหน่วยงานตนเองเป็นสมาชิกอยู่โดยมีความภูมิใจ ยอมรับจุดมุ่งหมายของสถาบัน เต็มใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้าของหน่วยงาน และเป็นปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกของสถาบันต่อไป บุคคลดังกล่าวได้แก่ ครู ซึ่งมีความผูกพันต่อโรงเรียนมากก็จะทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่ งานก็จะมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการป้องกันสารเสพติดของโรงเรียนอย่างทั่วถึง มีรูปแบบและกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมวางแผนหลายรูปแบบ และควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนมีการพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับทางโรงเรียนมากขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด อีกทั้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติด

2. แนวทางปรับปรุงบทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันสารเสพติดต่างกัน ดังนั้น การจัดเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันสารเสพติด จึงควรจัดให้สอดคล้องกับอาชีพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมตามความพอใจและเหมาะสมกับอาชีพของตน

2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดต่างกัน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษา ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนป้องกันสารเสพติดมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญา ดังนั้น การจัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วมการวางแผนป้องกันสารเสพติด ต้องดำเนินการเลือกบุคคลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรีเข้ารับผิดชอบงานด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย การกำหนดกิจกรรมป้องกันสารเสพติด ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีควรให้ร่วมกิจกรรมปฏิบัติตามนโยบายโครงการการป้องกันสารเสพติด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา และในสังกัดอื่นบ้าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย

2. ควรทำการวิจัยการศึกษาการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตัวแปรกับอื่น ๆ เช่น อายุ ประเภทของโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ระยะเวลาการเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศชาย เพศหญิง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2539). *ยาเสพติดกับวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา
ต่อเนื่อง กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กระทรวงมหาดไทย. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับประชาชน)*.
กรุงเทพฯ : คณะกรรมาธิการประชาสัมพันธ์สภาร่างรัฐธรรมนูญ กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *ยาเสพติด*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาความประพฤตินักเรียน
กรมพลศึกษา กระทรวงฯ.
- . (2538). "รายงานผลโครงการประชุมสัมมนาครู-อาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับ
การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา," เชียงใหม่ : ศูนย์พัฒนาความประพฤติ
ของนักเรียนจังหวัดเชียงใหม่ กรมพลศึกษา กระทรวงฯ.
- . (2539). *แผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักกิจการพิเศษ
กระทรวงฯ.
- . (2540). *คู่มือการปฏิบัติงาน:การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ.
- . (2543). *แนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2543*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ.
- . (2543). *โรงเรียนสีขาว 1 เมษายน 2543 ครบรอบ 2 ปี กระทรวงศึกษาธิการ*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กัมภณฑ์ จุนโท. (2542, กรกฎาคม). "การสร้างนิสัยให้ห่างไกลสารเสพติด,"
วารสารวิชาการ. 2(7) : 49.
- กุลเชษฐ์ สิงหราช อยุธยา. (2526). *การแพร่ระบาดของสารเสพติดให้โทษแก่หมู่นักเรียน
นักศึกษา สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธร 3 ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา)*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่. (2530). *แนวคิดและวิธีการวางแผนการศึกษา*. กรุงเทพฯ : องค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ฉอาน วุฑฒิกรมรักษา. (2526). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม
ของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาชุมชน).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- ชมแข พงษ์เจริญ. (2542). การศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี .
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- दनัย เทียนพุ่ม. (2539). การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : สำนัก
 พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิสก บุญเรืองรอด. (2537). การวางแผนการศึกษาระดับสถาบันการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- ทัศน แสงศักดิ์. (2539). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้น
 ช่วงอุตสาหกรรมกรมอาชีวศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2523). การบริหารและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรรมรส โชติบุญขร. (2536). ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร
 การศึกษาหน่วยที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธวัช พิริยะปัญญบุตร. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการมี
 ส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัญญา จันทร์รักษา. (2540). ทักษะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของ
 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2540). วิธีการสอนแบบ Constructive เอกสารประกอบ
 การประชุมคณะกรรมการทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ปรีชา บุญอมรัตน์. (2525). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการของมหาวิทยาลัยใน
 ภาคใต้. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ผาสุข พลสุริยา. (2528). การศึกษาทักษะของสหวิชาชีพต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคม
 สงเคราะห์ในงานบำบัดการติดยาเสพติดให้โทษ.
- พลประไพ เสือเขียว. (2542, 7 ธันวาคม). “เมล็ดพันธ์ D.A.R.E. ปลูกหัวใจด้านยาบ้า,”
 เดลินิวส์. หน้า 5.
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์. (2543). เอกสารประกอบการสอนวิชาการวางแผนการศึกษา.
 ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- มนูญ สอนเกิด. (2533). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนในหมู่บ้าน
ชนะเลิศ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). เอกสารการสอบชุดวิชาการวางแผนงาน
ประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-6. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัย สุขเอี่ยม. (2535). รูปแบบการวางแผนพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการ
ศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อัดสำเนา.
- สมคิด บางโม. (2541). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีดจำกัด.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2541-2542, พฤศจิกายน-เมษายน). "การทำงานแบบมีส่วนร่วม"
(Participatory Working Approach), มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. คณะ
มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 16(2) : 23-33.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2526). การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมยศ นาวิการ. (2536). การบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- สำนักงานเขตการศึกษา 6. (2535). การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนและความ
ต้องการการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ
โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา เขตการศึกษา 6 ลพบุรี : สำนักงานเขตการศึกษา 6.
- สำนักงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2539). "การป้องกันยาเสพติดในสถาบัน
ศึกษา". : เพื่อสุขภาพ 8(1) : 48.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี, สำนักงาน. (2541). การวางแผนป้องกันปัญหาสาร
เสพติดในจังหวัดสระบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2539). "การป้องกันสาร
เสพติดในสถาบันศึกษา," เพื่อสุขภาพ. 8(1) : 48.
- . (2540). ความรู้เบื้องต้นเรื่องยาและสารเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามสารเสพติด. (ม.ป.ป.). สารเสพติด.
กรุงเทพฯ : กองฝึกอบรม สำนักงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาการเรียนการสอนการป้องกันสารเสพติด. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- . (2540). นโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . (2541). "การสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด," กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- . (ม.ป.ป.). นโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2539). แผนพัฒนาคนและสังคมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : กองโรงเรียนสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. (2541). แผนการป้องกันปัญหาสารเสพติดจังหวัดสระบุรี. สระบุรี : สำนักงานจังหวัดสระบุรี.
- . (2541). แผนการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. สระบุรี : ฝ่ายนโยบาย แผนสำนักงานจังหวัดสระบุรี.
- สุพงษ์ อัมพวันวงษ์. (2537, 25 มิถุนายน). "กัญชา ยาบ้า สารระเหย," เดลินิวส์.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2521). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : แผนกเอกสารและการพิมพ์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- . (2537). "ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา," แนวการศึกษาชุดวิชา สัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรันันท์ สวาสติพันธ์. (2536, มกราคม-มิถุนายน). "การจัดการศึกษาป้องกันสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพ," วารสารต่อต้านสารเสพติด. 9(1).
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Koontz, H., O' Donnell, Cyril and Wehrich Heinz. (1986). *Essential of Management*. New York : McGraw-Hill Book Company.

- Lamar, Carl, F. and others. (1978). "An Overview of Comprehensive Planning,"
*In Comprehensive Planning for Vocational Education : A Guide for
 Administrators*. Edited by Carl S. Lamar, p. 13-48. Arlington, Virginia :
 The American Vocational Association, Inc.
- R.T., Kraft. and Padro, S. (1972, February). "Educational Planning as a Vehicle for
 System Change," *Educational Technology*. 11(5) : 8-19.
- Stokely, Barbara. L . "An Evaluation of School of a School Community Team for the
 Primary Prevention of Drug Abuse," Dissertation Abstracts. 38 : 6026-6027 A,
 April, 1978.
- Thomas, J., Sergiovanni and Carver, Fred D. (1980). *The New School Executive : A
 Theory of Administration*. 2 nd ed. New York : Harper and Row Publishing
 Inc.
- Waltman, J. W. (1981). "Politics and Planning in American School Districts : Who,
 What, How," *The Southern Journal of Educational Research*. 18(1) : 271-288.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสระบุรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- () ผู้แทนผู้ประกอบการ
- () ผู้แทนครู
- () ผู้แทนองค์กรชุมชน
- () ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- () ผู้แทนศิษย์เก่า
- () ผู้ทรงคุณวุฒิ
- () ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบอาชีพ

- () ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- () เกษตรกรรม
- () ค้าขาย
- () รับจ้าง
- () อื่นๆ

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษา

- () ต่ำกว่าปริญญาตรี
- () ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี

4. โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา มีสถานที่ตั้ง

- () ในเขตเทศบาล
- () นอกเขตเทศบาล

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกัน
 สารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
 พื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสศึกษา จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดพิจารณากิจกรรม
 ต่าง ๆ ในกระบวนการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา แล้วประเมินว่าท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด
 แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง 5, 4, 3, 2, หรือ 1 โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
 พื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา

- ตอบ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดมากที่สุด
- ตอบ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดมาก
- ตอบ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดปานกลาง
- ตอบ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดน้อย
- ตอบ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 สระบุรี

คำชี้แจง ให้ผู้เลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเลือกตอบ

กระบวนการวางแผนป้องกัน สารเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกัน สารเสพติดของคณะกรรมการศึกษาชั้นพื้นฐาน				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1. ขั้นตอนการเตรียมวางแผน					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุม ในการจัดทำแผนป้องกันสารเสพติด					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง ปฏิบัติในการวางแผนป้องกัน สารเสพติด					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูล ปัญหาสารเสพติดในชุมชน					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาสารเสพติด					
1.5 ท่านมีส่วนร่วมจัดลำดับความ สำคัญของปัญหาสารเสพติด					
2. ขั้นตอนวางแผนป้องกันสารเสพติด					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย ป้องกันสารเสพติด					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ ในการวางแผนป้องกันสาร เสพติด					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย โครงการวางแผนป้องกันสารเสพติด					

กระบวนการวางแผนป้องกัน สารเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกัน สารเสพติดของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
2.4 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดโครงการ ป้องกันสารเสพติด					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ป้องกันสารเสพติด					
3. ชั้นปฏิบัติตามแผน					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดปฏิทิน ปฏิบัติงานโครงการป้องกันสารเสพติด					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติตามตาม ปฏิทินปฏิบัติงานป้องกันสารเสพติด					
3.3 ท่านมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการ ดำเนินโครงการกิจกรรมป้องกันสาร เสพติด					
4. ชั้นการติดตามและประเมินผล					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดวิธีติดตาม ประเมินผลโครงการป้องกันสาร เสพติด					
4.2 ท่านมีส่วนร่วมสร้างรูปแบบการ ประเมินผล โครงการป้องกันสาร เสพติด					
4.3 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติตามระยะ เวลาในการดำเนินผลโครงการป้องกัน สารเสพติด					

กระบวนการวางแผนป้องกัน สารเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกัน สารเสพติดของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
4.4 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติวิธีดำเนินการ การประเมินผลระยะเริ่มต้นดำเนินการ					
4.5 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติวิธีดำเนินการ การประเมินผลระหว่างดำเนินการ โครงการป้องกันสารเสพติด					
4.6 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติวิธีดำเนินการ การประเมินผลสิ้นสุดดำเนินการ โครงการ การป้องกันสารเสพติด					
4.7 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ปรับปรุง แก้ไข โครงการป้องกันสาร เสพติด					

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อที่	ค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (r)
1	.81
2	.82
3	.83
4	.89
5	.88
6	.82
7	.82
8	.80
9	.77
10	.72
11	.85
12	.87
13	.85
14	.81
15	.65
16	.70
17	.72
18	.79
19	.82
20	.81

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง และอาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

โรงเรียนวัดหนองโนใต้	โรงเรียนวัดเขาจำปา
โรงเรียนอนุบาลทับทิม	โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
โรงเรียนวัดหนองสีดา	โรงเรียนชุมชนบ้านครัว
โรงเรียนวัดมะขามเรียง	โรงเรียนวัดโคกมะขาม
โรงเรียนนรเทพ	โรงเรียนบ้านธารทองแดง
โรงเรียนวัดท้ายพิบูล	โรงเรียนอนุบาลพระพุทธรบาท
โรงเรียนบ้านพุซาง	โรงเรียนบ้านมณีโชติ
โรงเรียนชุมชนบ้านกล้วย	โรงเรียนอนุบาลวังม่วง
โรงเรียนวัดห้วยบง	

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเพลินดา กะลัมพากร
เกิด	วันที่ 1 พฤศจิกายน 2502
สถานที่เกิด	จังหวัดปทุมธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	134 หมู่ 2 หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ 200 ปี ตำบล ประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้บริหารโรงเรียนวัดหนองนางปุ๋ย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ศึกษาอำเภอบ้านหมือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนดอนเมือง "ทหารอากาศบำรุง" กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2525	ค.บ. (ภาษาไทย) จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2544	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร